

„Вірою ми розуміємо,
що біжи словом Божим
збудовані.“

Єбр. 11:3

ВІРА Й НАУКА

99

ЛИСТОПАД — ГРУДЕНЬ

1978

FAITH and SCIENCE

Ukrainian Religious Magazine
101 Cambridge Road, Brookhaven, Pa., 19015
U. S. A.

99 NOVEMBER — DECEMBER 1978

Передплата: Річна 6.00 дол.
 Піврічна 3.00 дол.

Передплату посилати на адресу:

“Faith and Science”
P.O. Box 1563
Des Plaines, Ill., 60018, U.S.A.

З М І С Т

1. Вістка радості	1
2. „Сам по собі”	2
3. Христос — усе в усьому	4
4. Різдвяні мотиви	7
5. Христос — найкращий Ідеал	8
6. Бог не змінюється	14
7. Другий прихід Христа	15
8. Я поможу тобі	19
9. Унікальні чуда Ісуса	21
10. Атеїзм без маски (XVI)	26
11. Астроном Ньютон про Бога	31
12. Це не вигадка	31
13. Жанна д'Арк	32
14. Створення світу	34
15. Чашка кави	39
16. Карликові держави Європи	41
17. Бути тактовним	42
18. Звідусіль	44
19. Від вашого редактора	45
20. Зміна адреси	45
21. Думки	45

ВІСТКА РАДОСТИ

“Ангел промовив до них: “Не лякайтесь, бо я ось благовіщу вам радість велику, що станеться людям усім.” Луки 2:10.

Сучасні засоби інформації бурхливим потоком заливають щоденно землю різними новинами та вістками. Проте мало між ними радісних, підбадьорюючих, оздоровлюючих, щасливих.

Щоденно те саме копошіння в криміналістиці, розпусті, політичних інтригах та терорі. Щоденно те саме смакування матеріялістичної захланності, вегетативного животіння, розбещеності.

Якесь повсюдне ідейне зубожіння, якась скрізь зовнішня і внутрішня неохайність, якась безрадісне, без поривання і натхнення життя.

Народи тоталітарних країн, стомившись у рабстві, тужать за волею. Народи вільних країн, недоцінюючи вартість своєї волі, сліпо переходять до сваволі, розгублюючи духовні, моральні та суспільні вікові надбання.

Природно, на кожну трудність люди реагують власним поясненням. Нам же бажано дати пояснення, що відповідає авторитетові Святого Письма.

Світ не в стані існувати і розвиватися без Бога. Людство не здатне прогресувати і дати собі раду, опираючись тільки на власну силу. Не можна жити справжньою радістю, не знаючи радості, сповіщеної ангелом Різдвяної Ночі.

I. A. B.

“САМ ПО СОБІ”

— Я не вірю в Бога! — кажуть деякі люди, бажаючи похизуватися цією дешевою легковажністю.

— Чому ж не вірите?

— З багатьох причин. По-перше, наука...

— Наука, друже, саме стверджує безмежність всесвіту і безсилля людського розуму охопити і зрозуміти сутність речей, і прийшла до неминучого висновку, що існує Бог, Який створив все-світ, і життя, і людину. Хто ж створив світ, якщо не Бог?

— Ніхто! Він сам зародився!

— Сам? Як же це „сам”? Дивно! Коли ви бачите якусь річ, наприклад, гніздо, мурашника, дім, то напевно знаєте, що їх хтось зробив. Якби вам сказали, що дім „сам зародився”, то таку думку ви назвали б нерозумною. Але коли ви самі припускаєте, що людина і все живе, а також земля і всесвіт виникли „самі по собі”, то цю нерозумність ви вважаєте за вершину мудрости?

— Так, — відповів невіруючий, — людина утворилася від людини.

— Не зовсім так! Людина продовжується від людини, але не створюється людиною! Як із сучасного куща, коли він набирає силу, його кущик стелеться, все видовжуючись, по землі, даючи корінчики для нових кущиків, і

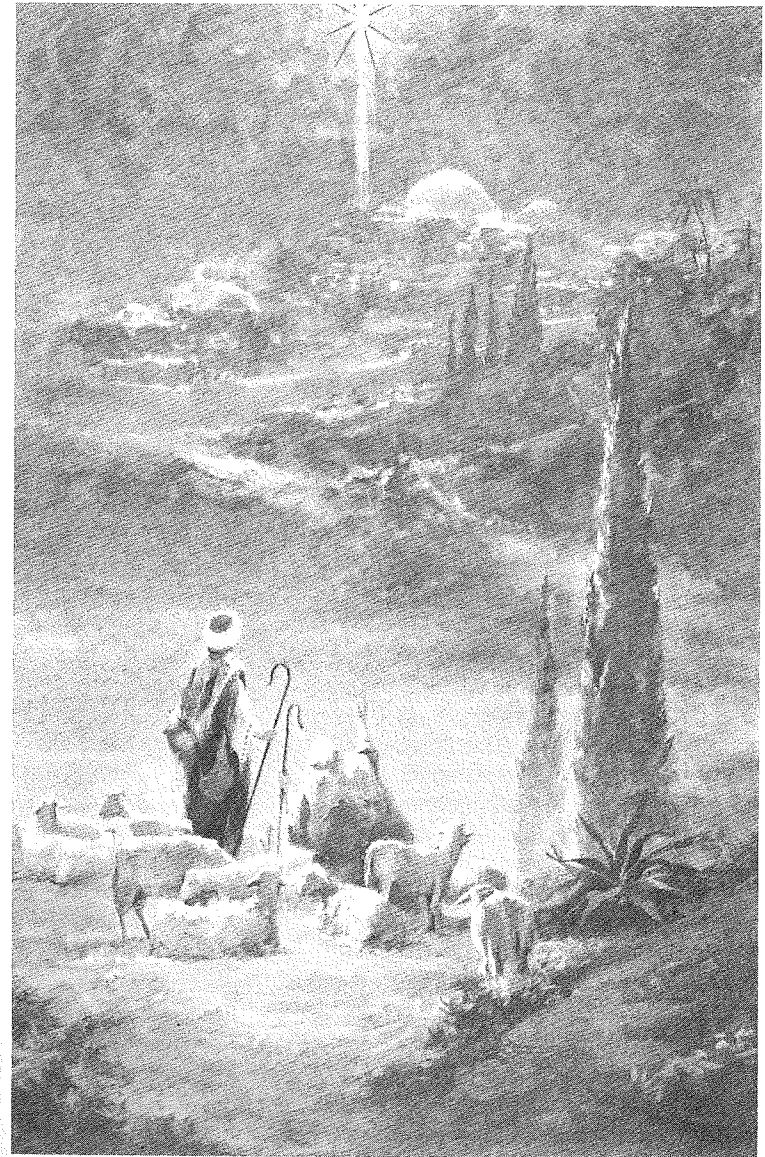
ніхто не стане вважати старого куща творцем молодих кущиків; останні — продовження старого куща. Подібно до цього, зачаття і народження людини є лише продовженням росту і життя її батьків; створити ж людину ніхто з людей не може, вона створена і продовжує своє буття з роду в рід.

При всьому бажанні вчених ніхто, ніде і ніколи не зауважив самовільного зародження. Знаменитий Вірхов установив, що кожна жива матерія походить від живої матерії, „кожна клітина з клітини”, кожен живий індивідуум тільки від такого ж індивідуума і нема самовільного зародження.

Природне розв'язання „таємниці” життя це те, що Першопочаткова Сила, що її неvistачало „сухому” математику для його висновків, і „самовільне зародження” живої матерії, в якому так мають потребу для своїх висновків зоологи з невіруючих, відносяться до Божественної Сили, а душевний стан є анатомічною частинкою цієї Божественної Сили.

Цьому поглядіві не суперечить те, що у світі все відбувається за точними і докладними законами: Божественна Сила найдосконаліша з усіх сил, і не може виявляти Себе свавільно і хаотично.

Д-р М. Раскін

ХРИСТОС — УСЕ В УСЬОМУ!

“... Але все та в усьому Христос!” (Кол. 3:11).

Господь Ісус Христос є не тільки Основоположником християнства, як про це дуже часто можна почути, але Він є особистим втіленням правдивого християнства. Не є Христова Церква тільки однією з релігійних інституцій, але „вона — Його тіло, повня Того, що все всім наповняє” (Ефес. 1:23). І Він не є лише Голова Вселенської Церкви, але Він є Бог, Він є „Господь наш Ісус Христос... блаженний і єдиний Міцний, Цар над царями та Пан над панамі, єдиний, що має безсмертя й живе в неприступному світлі, Якого не бачив ніхто з людей, ані бачити не може” (1 Тим. 6:14-16).

Свого часу одного молодого юдея християнина запитали, чи він вірить, що Ісус Христос є Бог. Він чув уже дуже багато про Нього і в його серці була віра в Ісуса Христа, він відповів: „Я вірую, але як я можу бути цілком певний того, що Він є Бог, щоб вже ніколи не сумніватися у моїм житті?” Ісус Христос дав на це питання дуже важливу і докладну відповідь: „Дослідіть не Писання, бо ви думаєте, що в них маєте вічне життя, — вони ж свідчать про Мене!” (Ів. 5:39). Слово Боже — це наймогутніше свідчення про Ісуса Христа як Сина Божого в особливим значенні та в унікальним розумінні. Тільки в Біблії маємо повний ра-

ціональний доказ того, що Христос є не тільки найбільший Пророк, найвищий Первосвященик, найкращий Учитель, незрівняний Чудотворець, дивний Порадник, Князь Спокою, але Він є Господь Бог, Який в тілі з’явився, щоб бути з нами, об’явити нам Небесного Отця і виконати для нас вічне спасіння. Його чудове ймення — Еммануїл, значить: „З нами Бог!” — не лише в розумінні того, що Він обстоює нас, але й що Він є серед нас. Колись Він прийшов як відвічне Слово і явився в людському тілі, перебуваючи між нами, повний ласки та правди; а тепер Він перебуває у нас, тобто в серці кожного віруючого та у Церкві Своїй, яку Він відкупив Своєю дорогоцінною кров’ю, щоб вона була Його власністю навіки.

Тільки зі Слова Божого ви дізнаєтеся з такою непохитною певністю та переконливістю про Христа як Бога, Спасителя і Господа, що воно стане для вас безперечним доказом, якого ніхто в жодний спосіб не може знівечити протидоказами, ні погрозами, ані тортурами. Ви пізнаєте відвічну правду, проти якої є безсилі всі найхитріше вигадані заходи ворогів Божих. Коли Христос — Правда вас визволить, воно буде правити для вас найкращим доказом її достовірності.

Найвищим доказом раціональності й достеменності свідчення Біблії про Христа є той незаперечний факт, що протягом усіх сторіч безбожники найбільше боляться Біблії. Тому в країнах їхнього впливу або правління не дозволяється її друкувати і не вільно її розповсюджувати серед людей; а тих, що читають і вірують її словам, що живуть за її наукою, що свідчать своїм ближнім про спасенну силу її слів та про Спасителя Ісуса Христа, безбожники арештують, саджають у в’язниці, засилають на заслання, мучать тортурами, палять на вогні і винищують у всякий можливий спосіб. Якби Біблія не була правдива, — вона не мала б жодної сили свідчення про Христа, як про Бога, Творця, Спасителя і Господа нашого. А коли б вона не мала тієї богонатхненної сили, безбожники не були б такими запеклими її противниками. А в додатку, якби Біблія була безсила, — на світі вже тепер християн не було б узагалі.

Дослідіть Писання і побачите, що ніхто з людей не народився так, як народився Христос. Ніхто не жив так чисто і свято, як жив Він. Ніхто не міг так навчати, як учив Він. Ніхто не робив таких великих чуд з повнотою любови та милосердя, щоб допомогти людям, як чинив Він. Ніхто так не вмирав, як помер Він невинний за всіх нас винних. Ніхто й ніколи не воскрес з-поміж мертвих і не вознісся на небо, як Він. Ісус Христос є унікальний у Своїй особистості, незрівнянний у характері, непомильний у науці

та бездоганний у житті! Це Бог у Христі Ісусі об’явив Себе в усій Своїй повноті та величності краси життя.

Не забудьмо ніколи про той незмірно важливий факт, що Ісус Христос був перед створенням світу й існував до Свого народження. Логос або Слово не було тільки діючим інтелектуальним принципом творчості природи й посереднім принципом порозуміння між Богом і людьми, але Слово, що сталося тілом, було в Бога споконвіку й було Бог. За нескитним свідченням Біблії — Слова Божого, Христові приписують усі божеські атрибути: Він може все, знає все, існує завжди; Він — учора, сьогодні та навіки Той Самий! Він є Світло, Любов, Дорога, Правда, Життя, Воскресіння, — Він є Добрий Пастир і Опікун наших душ! Він є всесущий Бог, Який прийшов до нас стати Спасителем і Відкупителем для всіх людей. Все, що потрібне для кожного з нас, — це повірити в Нього і прийняти Його за свого особистого Спасителя. Якщо ви не віддали Йому вашого життя на спасіння, — зробіть це тепер. Визнайте свій гріх перед Ним, а отримаєте прощення й очищення від усякого гріха, бо „кров Ісуса Христа, Сина Божого, очищує нас від усякого гріха” (1 Ів. 1:7).

Господь Ісус Христос є Творець Всесвіту й Джерело життя. Слово Боже свідчить про Нього цілком недвозначно такими словами: „Усе через Нього повстало, і ніщо, що повстало, не повстало без Нього, і життя було в Нім, а

життя було світлом людей" (Ів. 1:3-4).

Матеріялісти безугавно мріяли про те, що науковий світогляд принципово заперечить існування надприродного і що атеїзм буде процвітати, живлений науковими відкриттями. Але сучасна модерна наука після мозольних зусиль докладного спостереження природи починає розкривати план Божої творчості та такий чудовий і дивний взіреть життя, який Бог вклав у живій природі біосфери, що вчені в захваті дивуються з предивного чуда — життя. Тому модерна наука не заперечує, а навпаки, вона кожним своїм новим відкриттям доказує необхідність існування премудрого в Своїх ділах Творця, а само собою, цілком заперечує матеріялістичний світогляд, який ніколи не спромігся дати адекватного відображення всієї дійсності, яку досвідчує людина, а зокрема віруюча людина. Існування духовної, творчої й інтелектуальної особистості людини з її надприродною істотністю, сполученою з природним, є безперечним доказом і несхитним свідченням для кожного, що крім матеріяльного є ще духовний світ, а крім природних істот є також надприродні.

Однак, Ісус Христос, як Слово, не є тільки Створителем, — Він є також Вседержителем усього. Біблія свідчить нам про це, „що віки Словом Божим збудовані, так що з невидимого сталося видиме" (Євр. 11:3). Але вона також каже нам, що „весь людський рід Бог з одного створив,

щоб замешкати всю поверхню землі, і призначив окреслені доби й границі замешкання їх, щоб Бога шукали вони, чи Його не відчують і не знайдуть, хоч Він недалеко від кожного з нас. Бо ми в Нім живемо, і рухаємося, і існуємо, як і деякі з ваших поетів казали: „Навіть рід ми Його!" Отож, будучи Божим тим родом, не повинні ми думати, що Божество подібне до золота, або срібла, чи до каменю, твору мистецтва чи людської вигадки. Не зважаючи ж Бог на часи невідомості, ось тепер усім наказує, щоб скрізь каюлися, бо Він визначив день, коли хоче судити поправді весь світ через Мужа, що Його наперед Він поставив, і Він дав доказа всім, із мертвих Його воскресивши" (Дії 17:26-31).

О так, Бог держить вас при житті та чекає на ту хвилину, коли ви почувете Його любовний заклик віддатися Йому і прийдете в покаянні дати ваше єство і ваше життя на спасіння. Чи чули ви в своїй душі ніжний і тихий голос вашого Спасителя і Бога? Чи віддали ви себе Йому на спасіння?

Господь Ісус Христос є не лише Творцем і Вседержителем — Він є нашим Спасителем і Відкупителем. Він кличе усіх тепер до Себе. Він закликає кожен людину до покаяння і до навернення з її злих доріг життя. Він не бажає смерті і загибелі грішника. На це Він прийшов з повнотою любови у світ, „щоб кожний, хто вірує в Нього, не загинув, а мав життя вічне" (Ів. 3:16).

Протягом усіх віків люди не могли допомогти собі в своїх труднощах життя, ані не могли спасти себе від свого гріха, ні не були спроможні визволити себе від різних пороків. І ніхто, і ніщо не дало їм бажаних вислідів, ані довгожданних успіхів у цьому відношенні. Хтось більший, мудріший, сильніший був потрібний для нашого спасіння — для святого життя тут і для вічного життя на небі. І Він прийшов. Він простягнув Свої руки, пробиті на хресті Голгофи за кожного з нас, і ніжним ласкавим голосом кличе всіх людей: „Прийдіть до Мене всі, працюю зморені та перетяжені, — і Я дам вам спочинок!" (Мат. 11:28).

О, прийдіть до Христа всі, які стурбовані, змучені, струджені життєвими клопатами та щоден-

ною марністю; всі, які налякані страхіттями світових подій; всі, які стараєтеся надаремно допомогти собі або чекаєте на поміч від інших людей, таких немічних і слабких, як ви; всі, які шукаєте поради й руки підтримки від когось знатного або багатого в цьому світі цілком безнадійно!

Тільки Христос може сказати вам правдиве слово потіхи і поради! Тільки Він дотиком Своєї руки загоїть рани вашого серця і душі! Тільки Христос виведе вас з заплутаних обставин життя! Тому покладіть на Нього всю вашу надію і прийміть Його за вашого Рятівника, Спасителя, Господа і Бога, а будете благословенні на цій землі й блаженні у вічності з вашим Господом на небесах у Його славі!

(Далі буде)

РІЗДВЯНІ МОТИВИ

Ось, прийду Я... Гряду Я...
Гряду — мир принесу вам,
Принесу й золотую
Чашу волі, красу Я...

Ой ви, людоньки-люди,
Мене ждали — Зірницю.
Виглядали, чи буду
На вас любо дивиться...

Ось, прийду Я... Гряду Я!
Гряду землю зцілити,
Та й врятую смутную
Україну побиту...

І. Кмета-Ічнянський
„Крила над морем"

ХРИСТОС — НАЙКРАЩИЙ ІДЕАЛ

Наша тема говорить про дуже цінну й необхідну потребу кожної людини. Людина без ідеалу подібна до пароплава на морі без керма, до літака в повітрі без штурвала. Знову ж людина з помилковим ідеалом рано чи пізно зустріне з руїною й соромом. Також треба знати, що є добрі ідеали, які ведуть до вищого й успішного життя в цьому світі, але вони лише тимчасові, земні. Власне, історія людства знає багато великих людей — ідеальних, справжніх велетнів, від яких можемо багато-дечого навчитись, але вся їхня вартість кінчається гробом. Ми з певністю можемо сказати, що Христос є найкращим ідеалом для людей, бо Його вплив перероджує людей, робить їх новими, кращими та удосконалює для вічного життя. Жодний інший ідеал такого не може вчинити.

Апостол Павло, який намагався всіма силами наслідувати Ісуса Христа, написав про Нього так: „Нехай у вас будуть ті самі думки, що й у Христі Ісусі. Він, будучи в Божій подобі, не вважав за захват бути Богові рівним, але Він умалив Самого Себе, прийнявши вигляд раба, ставши подібним до людини; і подобою ставши, як людина, Він упокорив Себе, будучи слухняний аж до смерті хресної... Тому й Бог по-вищив Його, та дав Йому ім'я, що вище над кожне ім'я, щоб перед Ісусовим ім'ям вклонилося

кожне коліно і небесних, і земних, і підземних, і щоб кожен язик визнавав: Ісус Христос — то Господь, на славу Бога Отця!” (Фил. 2:5-11).

Апостол Павло й усі апостоли були захоплені особою Ісуса Христа і для Нього віддали все своє життя. І не тільки апостоли, а й мільйони інших людей полюбили цей найкращий Ідеал і для Нього присвятили все своє життя. Один із тих, що так зробив у своєму житті, написав про Нього:

„Минає близько двох тисяч років від того часу, як у Палестині народився Чоловік супроти законів природи життя. Цей Чоловік жив в убозстві й виростав у невідомості. Подорожував дуже мало, — лише одного разу перейшов границі Своєї країни, а це було в Його дитинстві, коли був змушений бути на чужині.

Він не мав багатства, а також і влади. Його родина була бідною й без вищої освіти.

Будучи ще в колісці, Він настрахав царя; у дитинстві дивував докторів; як Чоловік, мав владу над природою, ходячи по морю, наче по сухій землі, й утихомирюючи бурі своїм могутнім голосом.

Без медицини Він уздоровляв натовпи людей і не брав заплати за свої послуги.

Ніколи не написав ані однієї книжки, але книгарні цілої кра-

їни не вмістили б усіх книжок, що написані про Нього.

Ніколи не скомпонував ані однієї пісні, але Він став темою багатьох тисяч чудових пісень.

Ніколи не заснував ані однієї школи, проте Він має більше учнів, ніж усі школи разом.

Ніколи не організував будь-якої армії, ані не вживав зброї, проте жодний отаман не мав стільки добровільців, як Він, а також під Його командою найбільше супротивників склали свою зброю без жодного пострілу.

Ніколи не практикував психіатрії, але Він вилікував більше поранених сердець, ніж усі лікарі разом.

Раз на тиждень колесо торгівлі зупиняється й натовпи людей ідуть на Богослуження, щоб Йому віддати честь, хвалу і подяку.

Імена великих людей Греції, Риму та інших країн проминули. Імена людей науки, філософії та теології також проминули, але слава імені цього Чоловіка зростає з кожним днем. Хоч уже минає близько двох тисяч років від часу Його розп'яття, але сьогодні Він живе. Ірод не зміг Його вбити, а могила не змогла Його втримати.

Внесенений до небесної слави, Він є відзначений Богом, визнаний ангелами, прославлений святими, і Його бояться демони та сам диявол, уважаючи Його за Христа й Сина Божого.

Наша доля — бути завжди з Ним, або без Нього.”

Цей незрівнянний Христос сказав: „Я — Дорога, і Правда, і

Життя. До Отця не приходять ніхто, якщо не через Мене” (Ів. 14:6).

Христос — дивна Особа! Чим більше дивимося на Нього, тим більше захоплюємося дивними рисами Його славної Особи, немовби чарами різних фасеток дорогоцінного діаманту.

Наполеон, знаходячись на засланні на острові Святої Олени, далеко від своїх боїв і країни, побачив славну Особу Христа й у своєму захопленні написав: „У днях моєї слави я захоплював людей, які навіть були готові з радістю померти за мене. Запалював вогонь у серцях, володів тасмницею магічної сили, яка підносить душі людей.

Тепер я знаходжусь на острові Святої Олени, на цій мертвій скелі. Хто тепер воює й завойовує імперію для мене? Хто залишився мені вірним?

Така є доля великих людей. Такою була доля Цезаря, а також Олександра. Нас забувають. Назви: завойовник, імператор — тепер є лише шкільною темою. Навіть ще перед моєю смертю діло моє вмерло. Ісус Христос — єдина Людина, Яка спланувала Свою смерть, і Вона не помилилась.

Ось Завойовник, Який підпорядкував Собі не тільки одну націю, але і все людство. Душа людини прицеплюється до Нього.

Чим більше думаю, тим більше абсолютно переконаюся в Божестві Ісуса Христа”.

Відомий англійський письменник, поет і драматург Шекспір так сказав про Ісуса: „Я віддаю

свою душу в руки Бога, мого Творця, чекаючи й міцно віруючи, що через заслуги Ісуса Христа буду учасником вічного життя”.

Гластон, великий дослідник, так думає про Ісуса: „Все, що я думаю, все, що я відчуваю, все, що я пишу, все, що я чекаю, все, для чого я живу, все є основане на Божестві Ісуса Христа, — центральному пункті мого щастя в моєму скитальчому житті”.

Морган, людина бізнесу, сказав: „Я кладу мою душу в руки мого Спасителя з повним довірям, що, обмивши мої гріхи Його невинною кров'ю, вона з'явиться чистою перед Небесним Отцем; а тому я раджу своїм дітям, щоб дотримували й боронили з горливістю та жертвенністю доктрину спасіння від гріха через кров Ісуса Христа, яку Він пролив для відкуплення всього людства”.

Великий художник Гофман сказав: „Кожен раз, коли я перечитую оповідання про життя Ісуса Христа, оглядаю Його діла і розважаю над Його повчанням, відчуваю, що ніби піднімаюсь до вершин найвищих гір, до самих хмар, де все є гарним, сяючим, чистим і приємним. У такі моменти я міг оглядати Його святі риси, відважуючись намалювати Його образ”.

Отож, такі свідчення нам голосно говорять про те, що і великі люди, з найбільш розвиненими інтелектуальними здібностями, захоплюються дивною особистістю нашого Господа Ісуса Христа. Христос дивує і за-

хоплює освічених і неосвічених, багатих і вбогих, можновладних і безвладних, видатних і простих, великих грішників, а також і так званих моралістів, молодих і старших, чорних і білих, альтруїстів і скупих, та стає їхнім найкращим і досконалим ідеалом.

„Для художника Христос є Найдосконалішою Красою. Для архітектора — Наріжним Камнем. Для пекаря — Хлібом Життя. Для банкіра — Захованим Скарбом. Для муляра — Непорушною Основою. Для доктора — Великий Лікар любови. Для виховника — Великим Учителем. Для рільника — Добрим Сіячем і Паном виноградника. Для садівника — Лілеєю Долини й Саронською Трояндою. Для геолога — Відвічною Скелею. Для публіциста — Доброю Новиною великої радості для всіх людей. Для філантропа — цінним і необмежним Даром. Для філософа — Премудрістю Божою. Для самітного — найближчим Приятелем. Для слуги — Добрим Паном. Для працівника — спокійним Відпочинком. Для засмученого — Потішителем. Для вмираючого — Воскресінням і Життям. Для грішника — Божим Ягням, що бере на Себе гріх світу. Для всіх справжніх християн Він є Сином Божим, Відкупителем, Господом і найкращим Ідеалом їхнього земного життя. Ким і чим є для вас Христос?”

Коли запитали доктора Сімона, винахідника хлороформу, який був його найбільший винахід, він відповів: „Винахід Ісуса Христа, як мого особистого Спа-

Пісня ангелів.

сителя". Щасливі всі ті люди, які зробили такий самий винахід у своєму житті. Щаслива та людина, яка мала особисту зустріч з Ісусом Христом, познайомилася з Ним і прийняла Його своїм Спасителем й найкращим Ідеалом свого життя.

Ісус Христос Своєю величністю переповнює всю Біблію. Також Він наповнює життя мільйонів людей, які приймають Його, як свого Спасителя. Його спасаюча ласка є невичерпною. Він рятує людей і в нашому часі та робитиме це аж до виповнення Божого часу.

Пророк Ісаїя, євангелист Старого Заповіту, бачив Ісуса Христа своїм пророчим зором, як Дивного, Порадника, Могутнього Бога, Отця вічності і Князя Спокою. У Новому Заповіті апостол Іван, апостол любови, подає слідуючі назви Ісуса Христа, а саме: Слово, Бог, Життя, Світло, Правдиве Світло, Однороджений Син, Ісус Христос, Ягня Боже, Син Божий, Месія, Цар Ізраїля та Син Людський. Також Іван Хреститель говорить про Ісуса Христа як про Пасхальне Ягня, як про вічного Божого Сина, в руках Якого знаходиться всяка влада. А в останній книзі Святого Письма представлено Ісуса Христа як Альфу і Омегу — Початок і Кінець. Така славна особистість захоплює людей усіх віків.

У Христі Ісусі діють досконалі Божі атрибути. Христос був уже тоді, коли не було ще нічого. Ним було створене все видиме й невидиме. Отож, Він є вічним,

безпочатковим і безконечним Сином Божим. Він є незмінний, Всемогутній, Всезнаючий. Таких атрибутів ніхто з людей не мав і не має.

Коли ми пильно дивимося на особистість Ісуса Христа, то мимоволі захоплюємося Його чудовими рисами, і нам, як послідовникам Його, справді хотілося б бути подібними до Нього.

Ісус Христос був святим від самого народження. У дитинстві був слухняний своїм батькам. Він завжди вірно виконував усі свої обов'язки, був постійним у молитві, постійно розсівав кругом Себе добрі вчинки, був лагідним, покірним, смиренным, правдивим, милостивим, підпорядкований Отцеві. Він терпів і прощав, боровся супроти спокус, був співчутливим і повним ласки та премудрости, без обману й без гріха, переносив різні образи, не мстився та був повний ревности до виконання дорученого Йому служіння. Найбільше нас захоплює Його безмежна любов до всього людства. Основою Його навчання й діяння була — любов. Він навчав любити не тільки друзів і рідних, а також і ворогів. Не тільки Він навчав, але Сам так і робив. На кожному кроці Він розсівав діла Його безмежної любови до людей, а на кінець добровільно поклав Своє життя, щоб спасти грішників і дати їм вічне життя.

У Листі до римлян знаходимо такий вірш: „Бо кого Він передбачив, тих і призначив, щоб були подібні до образу Сина Його, щоб Він був перворідним поміж ба-

гатьма братами". Із цих слів бачимо, що всі покликані Богом до послідовництва за Ісусом, повинні бути подібні до Нього. Досягнути образу Христа — повинно бути найвищим ідеалом кожного християнина. Німецький теолог Д. Бонгофер сказав: „Коли людина має перед собою славний образ Христа і постійно дивиться на Нього, то від неї відпадають усі інші образи. Образ Христа не є пасивним, неактивним, мертвим, а Він є могутній, діючий, — Він просякає людину, перероджує її, перемінює її думки, почуття і волю, — робить її подібною до Сина Божого”.

Бог створив людину на Свій образ і подобу, але через гріх вона втратила ті чудові властивості. Через першого Адама людство втратило образ і подобу Божу, але через Другого Адама — Ісуса Христа кожен має можливість відновити в собі той втрачений образ. Бог через Ісуса Христа бажає відновити в кожній людині Свій образ, щоб кожен міг думати й діяти згідно з волею Божою. Тіло, душа і дух людини повинні носити на землі образ Божий. Життя Христове не закінчилося на землі, — воно продовжується в усіх Його послідовниках. Ми повинні говорити про життя Христове в нас, як це свідчив апостол Павло: „І живу вже не я, а Христос проживає в мені. А що я живу в тілі тепер, — живу вірою в Божого Сина, що мене полюбив, і видав за мене Самого Себе” (Гал. 2:20). Христос втілений, розп'ятий і прославлений повинен просякнути

наше життя до такої міри, щоб ми могли сказати, як ап. Павло: „Бо для мене життя — то Христос” (Фил. 1:21).

Якщо грішник вибирає Ісуса Христа своїм найкращим ідеалом і бажає, щоб образ Христа був у ньому відновлений, то він повинен вмерти для старого образу — чоловіка й народитися для нового. Багато людей ставлять Ісуса Христа своїм найкращим ідеалом і намагаються своїми власними силами відремонтувати, зреформувати й підкрасити свого старого Адама, і цим себе задовольняють. Та це не є вистачаюче. Христос бажає зробити людину цілком новою — дати їй нове серце і нового духа, а стародавнє викинути і знищити: „Тому-то, коли хто в Христі, той створіння нове” (2 Кор. 5:17).

Живемо в днях замішання нашого двадцятого століття. Тепер більше як коли-будь люди потребують міцного ідеалу, щоб не загинути серед бурхливих і небезпечних хвиль нашого часу. Зло розрослося, сатана виставляє своїх ідеалістів і, на жаль, багато захоплюються ними. Безліч інших живуть без жодного ідеалу, — живуть і самі не знають для чого. Їхнє життя пливе до вічної загибелі. Ми, віруючі, щасливі, бо маємо найкращий і невмирущий ідеал — Ісуса Христа. Отож, ми повинні це голосно сказати нашому народу і всьому світу.

Накінець бажаю ще додати, що християнин повинен бути ідеальною людиною серед свого оточення. Наша поведінка і сві-

доцтво тоді будуть благословенням для інших. Ми повинні свідчити про Христа не тільки словами, а й ділами. Коли наше оточення побачить у нашому щоденному житті, що Христос є нашим ідеалом, тоді й воно буде заохочене прийняти Христа. По ділах

пізнавали апостолів, що вони були з Ісусом. Поступаймо і ми так, щоб люди могли бачити Ісуса Христа в нашому житті, і щоб через наше свідчення прославили Бога. Нехай і в нас будуть ті самі думки, почуття і старання, які були в Христі Ісусі!

БОГ НЕ ЗМІНЮЄТЬСЯ

“Бо Я, Господь, не змінююся”. (Мал. 3:6).

Незмінність Бога! Який це якір для тих, що потрапили в бурю!

Зміни — наш уділ на цій землі. Події змінюються. Радощі в'януть. Друзі! Одні розлучені з нами відстанню, інші переселилися від нас до небесної батьківщини. Так, між різноманітними, суперечними умовами життя, хто не стремиться до чогось тривкого, постійного? Надаремне нам на землі шукати таке пристановище.

„Я, Господь, не змінююся!” Людині властиво ослабнути і знемогти. Але не Богові. Жодні зміни у світі не в силі змусити Його захитатися. Тоді, коли ми пригнічені, занепалі духом, хитаємося, Він один залишається без тіні зміни. „Бог не чоловік, щоб неправду казати, і Він не син люд-

ський, щоб Йому змінювати Свою думку” (Чис. 23:19).

„Я, Господь, не змінююся!” Святий і благословенний завдає, що все сприяє мені на добро! Як мені сумніватися в Його вірності? Як можу оспорювати добро того, що Він мені посилає? Він Той же і тепер, що був тоді, коли „Сина Свого не пожалів, але видав Його за всіх нас” (Римл. 8:32).

Якби Бог вагався, змінювався, як я, то давно б Він викинув мене, як непотрібну посудину, як те фігове дерево, що надаремне займало місце в саду.

„Ісус Христос учора, і сьогодні, і навіки Той Самий!” — у цій незмінності наше незмірне благословення.

ДРУГИЙ ПРИХІД ХРИСТА

(Продовження)

СУЧАСНА ПРОРОЧА ПРОБЛЕМА

Модерні нападки на пророчу вістку Біблії зводяться в загальному до відкидання тієї можливості, щоб хто з людей міг докладно сказати про події майбутнього, або накреслити характер і особистість людей, які мали жити у майбутньому, а в додатку ще й сказати цілком докладно про їхні діла наперед.

Вони мають повну рацію в тому, що людина не може сама від себе проректи майбутности, але вони не мають ні крихітки рації в тому, що Бог не може проректи через людей про майбутні події. Якщо ми віримо в Бога, для Якого нема нічого неможливого, то приймаємо той факт, що Він може вживати людей, як пророків.

Релігійні модерністи, які відкидають усе надприродне в Біблії, найчастіше фальшують історію і пересувають дати життя пророків майже до часу сповнювання їхніх пророцтв, а есхатологічні пророцтва пояснюють алегорично. Але це є зловмисним відкиданням сили всемогутнього, премудрого і живого Бога, Який керує цілим світом і Який може об'явити людям Себе і Свою святую волю. Безперечно, що таке ставлення до надприродної Істоти — Бога, Який є всевідучий, до Його святого слова — Біблії, та

до Божих пророків, яких Він нагнуж провіщати Своє слово до народу, є абсолютно хибним і веде до невірства і до безбожності. Наслідком невірства й перекручування Слова Божого модерністичні церкви ослабили і поволі зникають, абсорбовані безбожним світом.

Сучасна проблема людей по відношенню до пророцтв Біблії, а в особливій мірі по відношенню до другого приходу Христа, справді не є аж так дуже нова, бо вона є дослівно та сама, що була колись за днів Христа і ранньої Церкви. Вона є виявлена у Слові Божім: „Насамперед знайте оце, що в останні дні придуть із насмішками глумі, що ходитимуть за своїми пожадливостями, та й скажуть: „Де обітниця Його приходу? Бо від того часу, як позасинали наші батьки, усе залишається так від початку творіння” (2 Пет. 3:3-4).

Отже, з наведених слів Біблії бачимо, що сумнів і невірство щодо пророчої вістки Біблії є, головним чином, моральною проблемою тих людей, які плекають у своєму житті гріх і неправду. Такі люди не хочуть мати до діла з вічним і справедливим Богом, не хочуть вірити в Його існування, не хочуть прийняти Його вістку, яка свідчить проти зла і гріха і перестерігає перед наслідками суворого карання за пере-

ступ Божої волі та Його вимог праведного життя, тому вони насміхаються з тих, які від щирого серця вірять у Бога та в Його Слово.

БІБЛІЙНІ ТА ІСТОРИЧНІ ДАНІ

Всупереч модерністичним поглядам і безбожницьким перекручуванням Божої правди в останніх часах, належить поглянути на біблійні та історичні дані щодо часу сказаних пророцтв, особливо тих, що відносяться до часів Старого Заповіту.

Погляньмо перше на приблизні часи життя або служіння тих пророків, які сказали пророцтва, що вже сповнилися або ще мають сповнитися. Різні дослідники біблійної історії подають дещо відмінні дати, які, однак, не мають особливого значення, якщо йдеться про час сповнення їхніх пророцтв, бо вони сповнилися після того, як були сказані. Усі нижче подані роки є до народження Христа.

ЧАСИ ЖИТТЯ АБО СЛУЖІННЯ ПРОРОКІВ

Мойсей 1520-1400, Самуїл 1117-1030, Давид 1020-980, Іллія 810-850, Єлісей 850-797, Йоїл 836-797, Йона 783-743, Амос 760-748, Осія 754-736, Ісаїя 740-639, Михей 720-695, Наум 661-630, Софонія 628-618, Єремія 625-578, Аввакум 609-603, Даниїл 600-538, Єзекіїль 595-570, Овдій 587-582, Огій 520, Захарій 520-478 і Малахій 440-420.

Пророцтва про міста

Для прикладу, коротко приглянемося до деяких видів пророцтв у Біблії, що вказують на їхнє дослівне сповнення. Детальний перегляд і перелік усіх пророцтв Старого Заповіту й історичне утотоження до дослівного їх сповнення, хоч як необхідні для впевнення і ствердження щодо сповнення ще несповнених пророцтв, є проте далеко за межами цієї праці. На це потрібно було б присвятити кілька томів окремого дослідження, яке спиралося б на історичних даних з різних джерел і на найновіших даних з археологічних розкопок на Близькому Сході. Кількість матеріялів є так велика й переконлива, що для щирого й серйозного шукача правди вона без найменшого сумніву править непохитною скелею віри в правдивість пророчих провіщень і в правдивість існування вічного й справедливого в усіх Своїх ділах Бога.

Тут ми тільки згадаємо кілька важливих пророцтв, які вже дослівно сповнилися, і з огляду на обширність історичного матеріялу залишимо читачеві можливість для порівняння їх з історичними джерелами щодо часу та всіх деталей їхнього сповнення.

ТИР (Єзек. 26:3-21) був могутньою і багатою державою-містом. Тир був важливим портом над берегом Середземного моря. Він уславився поширеною торгівлею, розвинутою індустрією і надмірно великим багатством.

Руїнували Тир: Навуходоносор у 538 р. до Хр., Олександр Великий у 332 р. до Хр., Антигон у 314 р. до Хр. і мусулмани у 1291 р. А тепер ні на березі, ні на островах нема ні міста, ані твердині давнього, славного на весь світ Тиру.

СИДОН (Єзек. 28:22-23) за пророцтвом мав у своїй історії пережити велике кровопролиття і бачити велику дію меча, але не сказано про нього, що місто мало бути знищене. Його історія виявляє дослівне сповнення того провіщення, а тепер у цьому місті живе близько 20 000 людей.

САМАРІЯ (Осія 13:16, Михей 1:6) була зруйнована Саргоном у 722 р. до Хр., Олександром Великим у 331 р. до Хр. та Іваном Гирканієм у 120 р. до Хр., а тепер на місці давньої Самарії є родючі поля. Каміння основ і будівель Самарії знаходяться у недалекій долині від сучасної Самарії.

ГАЗА — АШКЕЛОН (Амос 1:8, Єрем. 47:5, Соф. 2:4,6-7) були знищені султаном Біларом у 1270 р., а филистимляни витяті до ноги. Сучасне місто Газа не є на тому самому місці, де було давнє місто, а є якихось три кілометри від руїн старинного міста.

ЕДОМ (Ісаї 34:6-7,10,13-15,17-18, Єзек. 25:13-14, 35:5-7), був, за словами пророків, призначений на руїну, і він справді є цілком знищений та спустошений.

МЕМФІС (Ноф) і ТЕВИ (Но) за пророцтвом (Єзек. 30:13-15) вже більше не існують; усе, сказане пророком, сповнилося до-

слівно, а Єгиптом протягом років керують неегіптяни.

НІНЕВІЯ (Наум 1:8,10, 2:6, 3:10,13,19) була потужним містом — столицею Асирії, але вона раптом упала в 612 р. до Хр. від рук мідян і халдеїв. До упадку цього міста спричинився великий розлив ріки, який знищив оборонні вали. Місто вже більше ніколи не було відбудоване до своєї давньої величі й слави.

ВАВИЛОН (Ісаїя 13:19-22, 14:23, Єрем. 51:26,43) за історичними даними впав 13-го жовтня 539 року до Хр. до рук мідян і персів. Хоч місто ще деякий час існувало, але воно вже ніколи не піднялося до своєї слави. Навіть Олександр Великий не міг допомогти йому, бо після нього воно почало занепадати й маліти. Остаточою стало пустинею аж донині.

ПАЛЕСТИНА (Левит 26:31-33, Єзек. 36:33-35) знайшла також своє дослівне сповнення пророцтва. У наших часах життя в Палестині знову оживає за пророчим словом.

ЄРУСАЛИМ (Єрем. 31:38-40) є чудовим місцем сповнення того пророцтва. Для всіх, хто відвідує місто, не має найменшого сумніву, що пророцтво сповняється дослівно, бо місто розвивається і розширюється докладно до всіх згаданих місць.

ЄРУСАЛИМСЬКИЙ ХРАМ (Матв. 24:2, Лук. 21:6) був дослівно зруйнований за провіщенням Христа в 70-му р., а місце, де стояв храм, було пооране. Все, що зосталося з руїн храму, — це „стіна плачу”.

ХОРАЗИМ, ВІФСАІДА Й КА-
ПЕРНАУМ (Матв. 11:20-24) бу-
ли дощенту зруйновані землетру-
сом близько 400 р. Сьогодні там
є тільки руїни, бо пророче слово
знайшло своє дослівне сповнен-
ня.

МОАВ — АММОН (Єзек. 25:
3-4, Єрем. 48-47, 49:6) був упоко-
рений володарями Трансйорданії,
а Емір Абула зо Сходу, можливо-
владаць Трансйорданії, збудував
там свої палати.

З кількох наведених пророцтв,
які сповнилися з феноменальною
дослівністю, маємо дуже велике
запевнення, що ті пророки не го-
ворили провіщень від себе самих,
бо жодна людина не могла б уга-
дати історії міст, країн і людей
так докладно, як вони провісти-
ли це за натхненням Божим.
Тільки Бог, Який з любов'ю за-
кликав людей до навернення зо
злих доріг життя і до покаяння
в їхніх гріхах, через Своїх вір-
них мужів вказував з такою до-
кладністю, що непослух Його
словам буде належно покараний
і матиме жажливі наслідки, бо це
є тільки в Його спроможності пе-
редати таку важливу вістку й ви-
конати її з такою великою пре-
цизійністю.

Цікавою особливістю пророцтв
Біблії у їхніх сповненнях є саме
те, що люди не могли ні оминати
їх своїм хитруванням, ні не мог-
ли вони протиставитися їм у сво-
їх силах. З історії відомо, що бу-
ли такі одиниці, які знали дані
пророцтва і які всупереч Божим
провіщенням хотіли відбудувати
дані місцевості. Так, наприклад,
Олександр Великий забажав від-

будувати Вавилон до його дав-
ньої слави, але помер передчас-
но і не міг виконати свого намі-
ру. Його генерали, які розділили
Олександрову імперію між со-
бою, не мали ні спроможности,
ані бажання здійснити його слав-
ну мрію. Вавилон донині є міс-
цем, де виють гієни та шакали.
В подібний спосіб цар Дамаску
Альбалід I хотів збудувати собі
зимову палату на чудовому місці
давніх руїн Віфсаїди, але після
п'ятнадцяти років будівництва
він помер і ніхто не докінчив його
задуму. Вся його праця була
марна. Також римський імпера-
тор Юліян в 363 р. хотів усупе-
реч Христовим словам відбуду-
вати Єрусалимський храм, але
дивний вогонь з підвалин розі-
гнав робітників і ніхто не спро-
мігся донині відбудувати його,
щоб заперечити пророцтву. Цей
храм буде відбудований у свій
час, щоб сповнити інше пророц-
тво Біблії.

Сповнених пророцтв у Біблії є
набагато більше, але з наведених
пророчих провіщень і з їхніх
сповнень можна добре бачити,
що Бог є вірний Своїм словам.
І якщо Він був такий докладний
у виконанні всіх деталей у спов-
ненні кожного слова в минулому,
то чому Він не мав би зробити
дослівно так само щодо всіх про-
віщень, які ще мають збутись у
майбутньому? Безперечно, що
Він виконає з такою самою пре-
цизійністю все, що Він сповістив
нам у Своїм Слові, бо для нашо-
го великого і всемогутнього Бо-
га нема нічого неможливого.

(Далі буде) В. Домашовець

Я ПОМОЖУ ТОБІ

Людино, голодуєш ти?
Я теж голодував, —
Я сорок днів без їжі був,
Аж поки Бог послав.

Ти прагнеш? Прагнув теж і Я
За тебе на хресті.
Тому готовий Я тобі
Допомогти в біді.

Чи ти ідеш шляхом тяжким
І змучений вже став?
Біля криниці й Я колись,
Втомившись, спочивав.

Я на Голгофу хрест тяжкий
Не в силі був нести,
А нині силу всім даю,
Хто хоче в небо йти.

Чи ворог пхас тебе в гріх,
Коли ти у журбі, —
Надію, віру та любов
Руйнує в боротьбі?

Я теж спокушуваний був,
Та ворог відійшов,
Бо оборону від спокус
Я в Біблії знайшов.

Ти плачеш гірко, сльози ллеш
Над цим життям тяжким?
Я плакав теж, коли в'їжджав
Колись в Єрусалим.

Над гробом Лазаря Я знов
Заплакав від жалю,
Бо всі відкинули тоді
Святу любов Мою.

Зрадливі приятелі всі?
О, друже, й це мене.
Найближчий учень ворогам
Сам запродав Мене.

Я всіх любив, але для всіх
Зробився Я чужий...
Та не журися, Я в житті
Є друг найкращий твій.

Ти не журися, що дарма
Тут працював і жив,
Але згадай, Я людям всім
З охотою служив.

Вони ж не слухали Мене,
Погорджений Я був.
У смутку й горі ти не сам, —
Тебе Я не забув.

Отож, кріпись, будь вірний ти,
Не падай в боротьбі,
Бо в днях і смутку, і журби
Поможу Я тобі.

В Моїй любові ти живи,
Тримай душі красу.
Мене в потребі ти поклич
І Я тебе спасу.

„Акорди Срібної Землі”.

Володимир Домашовець

УНІКАЛЬНІ ЧУДА ІСУСА

6.

“Бо коли не віруєте, що то Я, то помрете в своїх гріхах” (Івана 8:24).

Давно в єгипетській неволі ізраїльський народ повірив Мойсєєві, побачивши надприродні Божі діла, які чинив Мойсєєй за Божим дорученням. Чуда Мойсєєві правили сильною евіденцією для синів Ізраїля, які чекали на визволення, — на сповнення Божої обітниці. Для їхнього спасіння потрібна була віра в Бога, що Він змилювався над народом Своім, що Він послав їм визволителя — Мойсєя, що настав час їхнього спасіння, і що Він виведе їх Своєю сильною рукою з горя і біди на волю. Вони знали і не розуміли, як Він це учинить, але вони вірили Божим словам і по-

кладалися на Його премудрість і силу.

Коли вони повірили Богові і в повнім послухові пішли за Мойсєєвими вказівками, які Господь передав через нього до народу, то досягнули своє спасіння і обітовану землю. В іншому разі вони були б усі позоставалися надалі невільниками і загинули б як народ. Протягом усіх років їхнього визволювання супроводили їх надприродні чуда, як постійний доказ того, що Він піклується ними і веде їх у їхній земній мандрівці.

Мойсєєй учинив сорок два надприродні чуда, які записані в

Біблії. Деякі з них були величні в своїй потужності, деякі були повторні й відбувалися безнастанно, а деякі були одноразові для задоволення основних важливих потреб мас народу в пустині, де вони не могли ні орати, ні сіяти, ані збирати жнив. Господь подавав їм з Своєї ласки все необхідне для життя, щоб вони могли досягнути обітовану землю й там радіти Божим спасінням. Мойсееві вони повірили, що він є обраний Богом посланник для визволення їх з єгипетської неволі.

Коли ж Христос прийшов за пророкою обітницею до Свого обраного народу, вони не повірили в Нього, не прийняли Його своїм Провідником спасіння, а відкинули Його й видали на розп'яття, тому й загинули в своїх гріхах. Відвічне Світло „до свого Воно прибуло, — та свої відцуралися Його” (Ів. 1:11). Христос перестерігав їх перед такою можливістю „і сказав Він до них: „Ви від долу, Я — звисока; ви від світу цього, Я не з цього світу. Тому Я казав вам, що помрете в своїх гріхах. А коли запитали Його: „Хто Ти такий?” І Ісус відповів їм: „Той, що з початку, як і говорив Я до вас” (Ів. 8:23-25).

У тих словах Христа бачимо не тільки засвідчення про Своє небесне посланництво, але й про Своє небесне походження. „Я — звисока... Я не з цього світу...” Безперечно, що те Його важливе свідчення було стверджене Його численними чудами, чудами милосердя і любови Божої. Їх робив

Він, як ніхто з Божих мужів — пророків, які були перед Ним. Христос чинив більше чуд і більші чуда від усіх пророків у минулому. Багато Христових чуд записано в Євангеліях, але про більшість з них тільки згадано: „А чутка про Нього пішла по всій Сирії. І вносили до Нього недужих усіх, хто терпів на різні хвороби та муки, і біснуватих, і сновид, і розслаблених, — і Він їх уздоровляв” (Матв. 4:24, пор. також Матв. 12:15, 14:14, 15:30, 19:2, Мар. 1:34, 3:10, Лук. 6:17, 9:11). „Багато ж інших ознак учинив був Ісус у присутності учнів Своїх, що в книзі оцій не записані” (Ів. 20:30). „Багато є іншого, що Ісус учинив. Але думаю, що коли б написати про все те зокрема про кожне, то й сам світ не вмів би написаних книг!” (Ів. 21:25).

Про велич Христових чуд засвідчував самий народ, бо бачив чуда, яких ніхто ще не чинив перед тим: „А багато з народу були в Нього ввірували та казали, коли прийде Христос, чи ж Він чуда чинитиме більші, як чинить Оцей?” (Ів. 7:31). Між собою люди дискутували завзято відносно того, чи Він Христос, чи ні: „Хіба це не Той, що Його шукають убити? Бо говорить відкрито ось Він, — і нічого не кажуть Йому. Чи то справді дізналися старші, що Він дійсно Христос?” (Ів. 7:25-26). „Інші казали: „Він Христос!” (Ів. 7:41).

Але в Його словах є також важливе засвідчення про Його Божественність: „Хто Ти такий?” А Ісус відповів їм: „Той, що спо-

чатку!” Слухаючи, як і що говорив Христос, посланці від старших не відважилися схопити Його, а вернувшись, говорили: „Чоловік ще ніколи так не промовляв, як Оцей Чоловік!” (Ів. 7:46).

„А багато з народу, почувши слова ті, казали: „Він справді пророк!” Інші казали: „Він — Христос!” (Ів. 7:40-41). Як дуже зіпсуті були невірством і гріхом серця цього народу, бачимо це з такого епізоду, записаного в Євангелії: „Доки будеш тримати в непевності нас? Якщо Ти Христос, — то відкрито скажи нам!” Відповів їм Ісус: „Я вам був сказав, — та не вірите ви. Ті діла, що чиню їх у ймення Свого Отця, — вони свідчать про Мене. Та не вірите ви, — не з Моїх овець ви... Я й Отець — Ми одне!” Знов каміння схопили юдеї, щоб укаменувати Його... „Не за добрий учинок хочемо Тебе вкаменувати, а за богозневагу, — бо Ти, будши людиною, за Бога Себе видаєш” (Ів. 10:24-26,31,33).

Отож, евіденційна вагомість свідчення і чуд Ісуса була незвичайно велика й дуже сильно впливала на серця простих людей. Але старші з народу, — його провідники не приймали Христа, а за ними пішов пізніше також увесь народ. Сліпі провідатарі повели сліпий народ до загибелі. Христос перестерігав людей, щоб вони не йшли за ними, бо їхні провідники запровадять їх у безодню, з якої виходу не буде: „Залишіть ви їх: це сліпі провідатарі для сліпих. А коли сліпий сліпого водить, — обоє до ями

впадуть” (Мат. 15:14). Проте вони не залишили своїх сліпих провідників і тому Христові слова сповнилися на них дослівно: „Бо коли не ввіруєте, що то Я, то помрете в своїх гріхах”.

Тільки одиниці між старшими ізраїльського народу були переконані, що Христос справді посланий від Бога, але вони не були досить авторитетні й впливові серед народу, бо самі жили в страху й приходили до Христа потаємно вночі, щоб їх ніхто не бачив, що вони зустрічалися з Христом, або боялися, щоб їх не вигнали юдеї з синагоги. Їхнє переконання, а також свідчення про Христа було правильне: „Учителю, знаємо ми, що Ти справедливий, і наставляєш на Божу дорогу правдиво, і не зважаєш ні на кого, бо на людське обличчя не дивишся Ти” (Мат. 22:16). А Никодим, член синедріону, сказав про Христа так: „Учителю, знаємо ми, що прийшов Ти від Бога, як Учитель, — бо не може ніхто таких чуд учинити, які чиниш Ти, коли Бог із ним не буде” (Ів. 3:2). Тут бачимо, як наука Христова була стверджена Його чудами, і така евіденція була переконлива для викликання віри в Божественне посланництво Ісуса. Подібні аргументи були серед людей: „З-за цих слів між юдеями знову незгода знялася. І багато-хто з них говорили: „Він демона має, і несамовитий. Чого слухаєте ви Його?” Інші казали: „Ці слова не того, хто демона має. Хіба демон може очі сліпим відкривати?” (Ів. 10:19-21).

Невірство і гріх глибоко просякнули серця цього народу за днів Христа, так що люди цілком утратили страх Господній, який керував би їх до Божої премудрости, тому вони не могли всенародно звернути з дороги зла і гріха. В історії Ізраїля знаходимо також цікавий епізод, який характеризувався великим невірством і глибоким відступленням від Бога до фальшивої релігії поклоніння Ваалові. Однак тоді і словом засвідчення, і евіденцією чуда Божий пророк зумів спонукати народ до навернення до живого Бога від ідолів спільно і масово. Такі навернення від ідолів до Бога відбувалися також за апостольських часів, але на індивідуальній основі, а не на всенародній. „Вони бо звіщають про нас, який був прихід наш до вас, і як ви навернулись до Бога від ідолів, щоб служити живому й правдивому Богові, і з неба очікувати Сина Його, що Його воскресив Він із мертвих, Ісуса, що визволює нас від майбутнього гніву” (1 Сол. 1:9-10).

З-поміж усіх шістнадцяти чуд пророка Іллі, які він учинив під час найбільшого духовного упадку ізраїльського народу, найвеличніше й найважливіше є те, що відбулося на горі Кармель, де він навернув Ізраїля від служіння Ваалові до вірности Богові. Невірність і невірство Богові призвели Ізраїля до його глибокого духовного і морального занепаду, а також до найбільшого в його історії відступлення від Бога й служіння мертвим богам — ідолам. Народ зо своїм прово-

дом так далеко відійшов від Божої правди і дав себе так сильно заплутати в тенета неправди, що тільки справжня надприродна дія, дійсне виявлення Божої сили в природі, правдиве, непідроблене Боже чудо могло повернути весь народ від ідолів до Бога. Говоримо про „народ”, тому що в той час Бог діяв на площині народу. Він хотів не лише деякі одиниці з народу, але й увесь народ повернути до Себе і спасти від гріха та загибелі.

До тієї мети Господь вибрав Собі вірну людину — пророка, який говорив слово в ім'я Його: „Як живий Господь, Бог Ізраїлів, що перед лицем Його я стою” (1 Цар. 17:1). Такий пророк, — пророк огню, у слові й у ділі, дав і цареві, й усьому народові виклик на спеціальне змагання щодо правдивости Бога і правдивости релігії. „Чи довго ви будете скакати на двох галузках? Якщо Господь — Бог, ідіть за Ним, а якщо Ваал — ідіть за ним!” (1 Цар. 18:21). Для зібраного народу на горі Кармель він дав пропозицію поставити два жертovníки: один для Ваала, а другий для Господа. А спробою правдивости Бога мало бути те, щоб Бог Сам послав огонь на жертovníк без помочі рук людських. Отже, це мала бути надприродна дія: Нехай правдивий Бог Сам докаже Своє існування і Свою правдивість святим вогнем із неба. Надприродне чудо нехай буде евіденцією правдивости Бога! Це був поважний виклик і сміливий акт віри в живого Бога. (Далі буде)

Зимовий пейзаж із зіркою.

АТЕЇЗМ БЕЗ МАСКИ

XVI.

Герої віри

Українська Католицька Церква.
— Не набагато відмінними від інших чисельно менших віровизнань склалися історичні обставини Української Католицької Церкви. І діяльність Церкви, і сама територія її діяльності постійно знаходились наче між молотом і ковадлом. Помимо різних інших труднощів, що зустрічала вона на своїй дорозі, два рази ліквідували її за згодою російських імператорів.

У роках 1773-1796 за царювання Катерини II відібрано від уніятів і передано православним 9 316 церков та повернено до православ'я 8 мільйонів душ. При Миколі I (1825-1855) церковні справи знову спрямовано так, що 25 березня 1839 року проголошено акт возз'єднання Українсько-Білоруської Католицької Церкви з Російською Православною Церквою. На пам'ятку цієї події відбито медаль, на лицевій стороні якої зроблено напис: „Отторгнутое насиліем (1596) воссоединены любовью (1839)”. А на зворотній: „Торжество православия”.

Для досягнення такого возз'єднання понад 160 священників вислано до Сибіру, десятки загинули від розправи на місцях, а цілі села, де відстоювали парафіяни рівність права на віровизнання, зрівняно з землею. Через застосування подібних методів, у 1875 році в Петербурзі і Холмі

відбулося врочисте святкування приєднання українського католицького населення Холмщини та Підляшшя до православ'я.

Щоправда, не всі російські імператори поділяли подібний підхід до духовного життя меншинств. Павло I та Олександр I, наприклад, переборюючи міжцерковний антагонізм, намагались виправити спричинені кривди та унормувати християнські взаємини. Були ще інші чинники, що сприяли відбудові руїн Української Католицької Церкви.

Перша світова війна, а за нею революційні бурі відірвали цілу західну частину нашої батьківщини і кинули на волю Польщі. За статистичними даними 1931 року, населення Польщі становило тоді 31 915 800 мешканців, з яких було 3 336 200 греко-католиків, 3 762 500 православних і 20 670 100 римо-католиків. Здавалося б, у найближчій по вірі країні українські католики знайдуть нарешті зрозуміння, вільність та спокій.

Але справа в тому, що українське населення жило глибокою національною свідомістю і стійко оберігало її. Польський же уряд не мав найменшого наміру рахуватися з національними почуттями української душі. Уже перша окупація Галичини польськими військами позначилася кривавими розправами, як читавмо в пастирському посланні Ук-

раїнського Єпископату від 26 вересня 1919 року:

„Польські війська обсадили цілий край, Сам Господь знає, що наш народ мусить перетерпіти. До воєнних звірств прибули ще другі злидні. Тисячі невинних жертв мучаться по в'язницях, голодують і зносять найнеможливіші фізичні й моральні терпіння. Здається, що весь народ клониться до загибелі. Убивств і грабунків не карається. П'ять священників убито, сотні ув'язнено або заслано, церкви й монастирі пограбовано, майже всі парохії залишилися без душпастирів”...

Митрополит Андрей Шептицький виїжджає до Парижа, аби в Раді Послів не допустити приєднання галицької землі до Польщі. Проте 14 березня 1923 року Рада Послів виносить своє рішення про приєднання.

Після недовгої перерви відносного спокою, восени 1930 року польський уряд розпочав масову так звану паціфікацію Галичини. За трактуванням історичного нарису „Українська Церква між Сходом і Заходом”, це було фізичне винищення українського населення та їхнього майна:

„На села вислано великі загони поліції і війська, які б'ють і катують місцеве українське населення, передусім місцевих українських діячів і священників. Жертвою нападів, поліційних і військових загонів, падають селянські загороди, домівки читалень „Просвіти”, кооперативні крамниці і церкви. Жах огорнув населення, яке тікало перед нападами озброєних загонів в ліси, як

колись під час татарських нападів. Митрополит Андрей в обороні свого народу і на прохання парламентарної репрезентації виїжджає з кінцем вересня 1930 р. літаком до Варшави, щоб там у тодішнього президента Польщі І. Мосціцького і маршала Й. Пілсудського та міністра внутрішніх справ Наконечнікова-Клюковського інтервенювати в справі припинення паціфікації. Але ні один з польських державних мужів у Варшаві не хотів прийняти митрополита”.

За пактом Рібентроп-Молотов і встановленням так званої лінії Курзона, у вересні 1939 року радянські війська зайняли західні землі України. Атеїстичні чинники відразу зайнялися впровадженням свого ладу, але, притримуючись тактики показної толерантності, діяли приховано й обережно.

Вибух 22 червня 1941 року німецько-радянської війни викликав неймовірне повсюдне замішання. Скрізь видні були горе, жорстокість і кров, а над усім зловтішно носилася смерть. Тільки почуття внутрішньої відповідальності перед обов'язком до роду людського змушувало діяти та рятувати все те, що можна було рятувати. Жодної певності, жодної тривкості, жодної виразної майбутності. Чи вітер віяв із Заходу, чи Сходу, він все віяв Україні в очі. Хоч Україну не можна було стерти на малі світу, проте вона не була такою, якою бажали мати її самі українці.

Митрополит Андрей Шептицький ясно усвідомлював важке

прийде своє краю. У заключній промові на архієпископському Соборі у Львові 11 листопада 1943 року він остерігає і підготовляє свою паству:

„...Кінчимо цей архієпископський Собор в таку поважну хвилину нашої історії, що маємо багато причин побоюватися такої катастрофи, якої наш народ ніколи ще не переживав ані в найлютіших часах татарських наїздів, ані в часах руїни, ані в тих часах, що наступили після полтавського погрому. Видається, що великими кроками зближаємося до такої катастрофи. А ніхто з нас не знає, що робити, щоб її затримати!..

В таких часах одинока наша надія на милосердя і поміч Всевишнього. Тому мусимо безстанно вірних заохочувати до усильних і покірних молитов за народ. Мусимо також безстанно пригадувати вірним, що незачухування Божих заповідей, кожний смертний гріх заслуговує на кару Богу, що поза Божим законом немає для народу життя...”

14 жовтня 1944 року німецькі окупаційні війська очистили останні терени України. З капітуляцією Німеччини, як відомо, радянський уряд вернувся знову до гостроти у питаннях, в яких під час війни силою обставин змушений був виявляти м'якість, в тому числі і релігійних.

1 листопада 1944 року помер митрополит Андрей Шептицький. Його становище зайняв Йосиф Сліпий, висвячений таємно ще восени 1939 року.

Урядові чинники зробили спробу домогтися від Української Католицької Церкви, аби вона зірвала свої зв'язки з Ватиканом. Не домігшись свого, у відплату арештували 11 квітня 1945 року всіх українських католицьких ієрархів, а понад 800 священників того ж року підпали під різні репресії. У Львівській газеті „Вільна Україна” від 1 березня 1946 року появилось повідомлення:

„Від прокурора УРСР. За активну зрадницьку і підсобницьку діяльність на користь німецьких окупантів слідчими органами арештовані Сліпий Й. А., митрополит греко-католицької (уніатської) церкви, Чарнецький М. А., Будка М. М., Хомишин Г. Л., Лятишевський І. Ю., єпископи уніатської церкви...”

Справа по обвинуваченню Сліпого Й. А., Чарнецького М. А., Будки М. М., Хомишина Г. Л. та Лятишевського І. Ю. в злочинах, передбачених статтями 54-1 та 54-11 Кримінального кодексу УРСР, слідством закінчена і направлена на розгляд військового трибуналу”.

Недивлячись на те, що, як повідомляли органи влади, „весь Львів знав” про „зрадницьку і підсобницьку діяльність керівних діячів греко-католицької церкви”, прокуратурі потрібно було близько року, щоб приготувати обвинувальний „матеріал”.

Певна річ, судовим органам прийшлося довго думати, щоб підшити „законну” причину, яка допомогла б їм офіційно зреалізувати заздалегідь сплановану ліквідацію Української Католи-

цької Церкви. А вже від 28 травня 1945 року функціонував так званий „Ініціативний комітет по возз'єднанню Греко-католицької Церкви з Російською Православною Церквою”, що його очолили представники трьох єпархій, священники: Г. Костельник, М. Мельник та А. Пельвецький. Того ж самого дня згаданий комітет звернувся до Ради Народних Комісарів УРСР з проханням „вивести нашу Церкву зі стану анархії в стан консолідації для перетворення її в Православну Церкву”, та запевнюючи у повній своїй відданості „радянській владі” і „генералісімусові Сталіну”.

Ініціативний комітет отримав 18 червня 1945 року листовне затвердження як „єдиний тимчасовий церковно-адміністративний орган”.

8-10 березня 1946 року в кафедральному храмі св. Юрія у Львові відбувся церковний собор. У супроводі спеціального „ескорта” прибуло 216 священників та 19 мирян. У постанові, прийнятій собором, всю працю собору зведено до короткої формулювання:

„...Собор постановив відкинути постанови Берестейського собору з 1596 р., зліквідувати унію, відірватися від Ватикану і повернутись до нашої батьківської святої православної віри і Руської Православної Церкви”.

Через місяць після собору протопресвітер Г. Костельник оповів кореспонденту ТАРС, що багатьох із уніатського духовенства на соборі не було: „Центральний ініціативний комітет запросив на Собор і представників від против-

ників возз'єднання з Православною Церквою, але від них на Собор ніхто не прибув”.

Що більшість греко-католиків не з власної волі приймали православ'я, стверджує звернення до радянського уряду, адресоване на ім'я В. Молотова, підписане понад 300 священниками під час конференції у Львові і датоване 1 січня 1945 року:

„Внаслідок арешту всього єпископата Греко-католицької Церкви в Західній Україні, а також багатьох наших священників; також через заборону керувати нашою Церквою кимсь із греко-католицького духовенства, наша Церква опинилась у сильному аморальному стані... Наше відношення до акції о. Костельника є цілком негативне, його акцію засуджуємо, як шкідливу, зовсім нецерковну... Ми не віримо в те, що уряд бажає нас переслідувати за нашу віру, і всю дотеперішню акцію „повернення до православ'я” — вважаємо непорозумінням...”

У своїй автобіографії єпископ Василь, Всеволод Величковський, який жив у 1946 році в Тернополі, наводить типічний для того часу уривок з розмови:

„Начальник КДБ запитав мене, як я дивлюся на з'єднання нашої Греко-католицької Церкви з Російською Православною Церквою? Я рішуче сказав, що дивлюсь — негативно.

— То Ви не згодні з'єднатися з Православною Церквою?

Відповідаю: — Ні, ніколи, ні в якому випадку.

— Подумайте, бо тут іде мова

про Ваше життя. Або підпишеться за православ'я — і Ви вільні, і йдете додому, а ні — то Ви звідси не вийдете...”

За відмову прийняти православ'я єпископа Величковського судили і засудили до розстрілу. Тільки по деякому часі замінили розстріл десятима роками ув'язнення.

Зусиллями Ватиканської дипломатії вирятувано з концентраційного табору в січні 1963 року митрополита Йосифа Сліпого. У 1965 році вшановано його служіння високим званням кардинала. Довгі вісімнадцять років концентраційних умов життя не зламали його волю продовжувати своє служіння та захищати безвинно тероризованих жорстоким боговідступництвом.

На міжнародній конференції Комітету імені А. Сахарова, що відбувалась у листопаді 1977 року в Римі і розглядала порушення прав у Радянському Союзі, між іншими живими свідками виступив 27 листопада і кардинал Йосиф Сліпий:

„...Я присутній тут з двох причин. Сьогодні є тут мова про релігійні переслідування Радянським Союзом. У моїй батьківщині Україні жертвою тих переслідувань впала моя Церква, якої я є головою і отцем. Де мова про мою Церкву, там я мушу бути, щоб її боронити, щоб за неї вступатися. А друге, я, каторжник, є свідком тих славних архіпелагів, як назвав їх мій співкаторжник Олександр Солженіцин. Я ношу сліди їхнього терору на своєму тілі.

У нашій бітьківщині Україні майже 60 років народ зазнає важкого переслідування, релігійного і національного. Відновлена в 1920-их роках Українська Автокефальна Православна Церква була розгромлена радянським урядом в 1929-30 роках, а в 1946-49 роках жертвою цієї системи впала й Українська Католицька Церква, яку радянський уряд насильно зліквідував, послуговуючись поліційним терором, тортурами й карами на заслання та в тюрмах супроти діячів цієї Церкви. Всі єпископи загинули в цих тюрмах за винятком цього, що стоїть перед вами. Число померлих або розстріляних священників невідоме, але в загальному приймають півтори тисячі. Сотні тисяч віруючого українського населення вивезено з України до таборів, де багато з них перебуває до сьогодні без права повернення на рідні землі.

На цьому обширі СРСР, де колись було 3040 наших парафій і 4595 церков та молитовниць, немає сьогодні ні одної української католицької парафії, ні одного монастиря, ні церковного дому, немає ні одної української католицької школи, ні одної духовної семінарії, а всіляка душпастирська праця заборонена...

Роблю це обвинувачення перед історією і перед світом, щоб про несправедливість і кривду та потоптання людських прав мого народу, яких ніхто не бачить, і не вірить, що таке діється, почув з моїх уст цілий світ і записала історія. Порушена Божа правда, Божа справедливість має бути

направлена, людям їхні права повернені, а ми це нашими молитвами і протестом маємо скріпити”.

Хоч за офіційним комунікатом ТАРС, переданим 1 січня 1948 року, Українська Католицька Церква припинила своє існування в Україні та втратила всі свої права, проте за відомостями, що

надходять закордон, вона продовжує своє служіння. Недивлячись на те, що вона поставлена поза законом у своїй рідній країні, недивлячись на жорстокі переслідування та розправи, вона існує там, як Церква катакомбна.

(Далі буде)

І. Беркута

АСТРОНОМ НЬЮТОН ПРО БОГА

Я усвідомлюю, що Бог існує, і не можу уявити, щоб Його не було тут; на цій підставі не можу не вірити, що Бог існує.

Якщо ж є люди, які не вірять у буття Боже, то з цього виходить тільки те, що в світі моральному, як і в світі фізичному, є виродки.

ЦЕ НЕ ВИГАДКА

Пропагандиста атеїзму запитали:

— Ну, як іде у вас антирелігійна пропаганда?

Він відповів:

— День минув і слава Богу!

Наша земля — це велика степова дорога, а ми, люди, — подорожні. — Гейне.

Вдячні люди подібні до родючих полів: отримане вони повертають удесятеро. — Коцебу.

Ті, хто нічого не вимагає, самі також нічого не дають. — Гіллі.

Люди незвичайної долі

ЖАННА Д'АРК

(Закінчення)

Після зняття осади з Орлеана було багато блискучих перемог, що закінчились розгромом англійців у долині Луари. 11 квітня Жанна на чолі восьмитисячного загону вийшла з Орлеана і попрямувала до фортеці Жаржо, де знаходилась частина англійської армії. Наступного дня місто було взяте штурмом. Жанна, як завжди, була попереду атакуючих, завдяки їй відвазі французи оволоділи мостом, що вирішило долю битви.

Героїчні перемоги армії Жанни д'Арк зірвали англійський план повного захоплення Франції. Жанна наполягала на тому, щоб, не гаючи часу, розпочати похід на Реймс і коронувати дофіна.

Це був вірний план. Коронація, в результаті якої Карл став би законним володарем Франції, повинна була ліквідувати наслідки зрадницької змови в Труа, що призвела країну до війни. Але це було не в інтересах великих феодалів, оскільки в зміцненні центральної влади вони бачили загрозу власній самостійності. Саме ці люди, які оточували Карла, стають ворогами Жанни.

І все ж Карл був урочисто коронований у Реймському соборі. Під час церемонії Жанна в лицарських латах стояла неподалік від короля, спираючись на відоме всій Франції знамено. Тут же вона попросила короля звільнити жителів Домремі від податків і сеньоріальних повинностей. Це було, здається, її перше

особисте прохання, якщо можна так назвати піклування за земляків, і його задовольнили. Пізніше, відзначаючи заслуги Жанни, Карл дав їй і всій її родині права дворянства. Але це не запаморочило голову дівчині, вона так і залишилась селянкою.

Успішний похід французької армії і коронація дофіна мали великий вплив на подальший хід національно-визвольної боротьби. Королівські війська майже без бою оволоділи величезною територією між Реймсом і Парижем. На початок серпня дорога на Париж була відкрита. Здавалося, ще одне невелике зусилля — і столиця Франції буде звільнена.

І ось тоді за участю Карла виникла змова проти Жанни д'Арк. Душею її були найближчий радник короля, інтриган, для якого війна стала джерелом збагачення, і реймський архієпископ. Вони зародили в душі Карла недовір'я до дівчини, тим більше, що для цього не потрібно було особливих зусиль. Карла вже давно нервувала його залежність від Жанни. Але він не міг відмовитися від неї, бо бачив її надзвичайний вплив на армію і народ. Тепер же, ставши королем, він вирішив усунути патріотку від активних дій.

Вороги Жанни дуже хитро інсценували "полонення" дівчини, в результаті якого вона опинилася в руках бургундців, які давно за нею полювали. Минув деякий

час з моменту полону Жанни, і стало очевидно, що орлеанську героїню зрадили король Франції і його радники.

Однак інтриганти не могли так просто стратити Жанну. За їх наміром, вона мала вмерти від руки правосуддя, як офіційно засуджена еретичка і чаклунка. Тільки така смерть могла розвінчати її в очах релігійних сучасників. Тільки страта за вироком церковного суду могла опорочити всі успіхи Жанни і передусім — коронацію Карла VII, яку приписували новоявленій "посланниці неба".

Всю цю брудну справу мав робити єпископ міста Бове П'єр Кошон, в межах єпархії якого була захоплена Жанна. Вибір цей був не випадковий. П'єр Кошон являв собою тип прелата-політика.

Спочатку Жанну хотіли судити в Парижі, але англійці, головні "режисери" цієї справи, зажадали перенести суд у Руан, куди в грудні 1430 року і була перевезена дівчина. Її розмістили не в звичайній тюрмі, а в кам'яній вежі міського замка, де вдень і вночі чергували англійські солдати. Під приводом, що дівчина намагалася втекти, на неї одягли кайдани, і навіть спати їй доводилось прикутою. Таке нелюдське поводження з жінкою, та ще й військовополоненою, досить красномовно свідчило про те, що питання про її участь буде вирішуватися без додержання будь-яких звичайних для тих часів формальностей.

Становище Жанни було справді безнадійним. Вона не мала на суді ні адвокатів, ні навіть у свідках тих людей, що ставились до неї прихильно. Вперше Жанну викликали на допит лише 21 лютого 1431 року. З того часу, як вона потрапила у полон, минуло майже дев'ять місяців! Багато часу було потрібно для того, щоб сплести міцний зашморг, звідки їй уже не було порятунку!

Які тільки звинувачення не сипались на голову Жанни! І те, що вона носила чоловіче вбрання, що колись впізнала серед інших дофіна, що визволила батьківщину від ворога та багато інших. Жанну намагалися спіймати на тому, що вона самостійно, без санкції церкви, удавала з себе святу і приписувала собі дар творити дива.

— Чи казала ти воїнам, що твое знамено принесе перемогу?

— Ні, — відверто відповідала Жанна, — я казала їм тільки: "Сміливіше йдіть на ворога" — і сама кидалася вперед.

— Але в Реймсі, під час коронації Карла, твое знамено знаходилось у храмі. Виходить, його вважали священним? Жанна похитала головою.

— Мое знамено постійно бувало в битвах. Тому про нього не забули і в момент торжества.

— Чому ж в такому разі люди цілували тобі руки, ноги і одяг?

Очі Жанни радісно посвітлішали.

— Бідні любили мене, тому що я допомагала їм і захищала їх, скільки мала сил.

І все ж Кошон і його підручні винесли вирок: дівчина винна в усіх смертних гріхах і підлягає спаленню.

30 травня 1431 року о дев'ятій ранку Жанну повезли на місце страти. На голові у неї був паперовий ковпак з написом: "Еретичка, рецидивістка, відступниця, ідолопоклонниця". Смертний шлях Жанни охороняло більше 800 озброєних солдат, які прикривали її від очей мешканців Руана. Бідна дівчина гірко плакала, обдурена у своїх пристрасних надіях на звільнення.

А через дев'ятнадцять років, коли Карл вступив у Руан, він наказав розпочати в справі Жанни нове слідство. Бо не міг переможець-володар миритися з тим, що початок його військово-політич-

них успіхів приписувався офіційно осудженій відьмі! Вирок, винесений Жанні 1431 року, був оголошений "несправедливим, ганебним для королівської корони".

Однак для офіційного прийняття нового рішення необхідна була згода папи римського, яку не так легко було одержати. Адже реабілітація Жанни означала, що людину помилково оголосили слугою диявола і навіть спалили. Тодішній папа, Микола V, так і не допустив до самої смерті у 1455 році цього стриб-

ка. А 1456 року, коли став новий папа, відбувся новий процес, який і виніс Жанні цілковите виправдання. Спалена в свій час "відьма" була тепер визнана вінцем усіх людських чеснот.

Прості люди Франції ніколи не змінювали свого ставлення до Жанни. Вона постійно залишалась для них вірним другом і дійсно своєю людиною. Пам'ять про неї незмінно жила в їхніх серцях, стаючи особливо яскравою в роки суворих національних лих.

За О. К.

В. Домашовець

СТВОРЕННЯ СВІТУ

(Продовження)

Хоч Земля є також великим і потужним магнітом, якого полюси майже сходяться з географічними полюсами і який створює на поверхні Землі напруження магнітного поля величиною 0,6 ерстед, однак це особливе притягання нас до Землі не є магнітне, його властивість є цілком інша. Завдяки цьому притяганням всі частинки матерії, що з неї складається наша Земля, включно з молекулами газів, з яких складається наша атмосфера, тяжіють до середини Землі. Земля, як учить Слово Боже, висить на нічому в міжпланетному просторі, й люди вже давно прийшли до правдивого переконання, що Земля є кулею, тому її середина є в одному місці, майже однаково віддалена від її поверхні. Формуючи Землю, Господь зволив зібрати в її середині найважчі матеріали, в основно-

му метали, між якими є найбільше заліза та нікелю.

Наслідком сили обопільного притягання частинок матерії всередині, тобто в ядрі Землі, створився тиск, який є приблизно 3,6 мільйона разів більший від тиску повітря на березі моря. Отже, якщо тиск повітря вимірюється величиною однієї атмосфери, тобто тиск сили одного кілограма на кожний квадратний сантиметр, то всередині Землі вся маса матерії Землі створює тиск величиною 3,6 мільйона атмосфер (3,6 тисяч тонн на квадратний сантиметр). У найкращих лабораторіях вдалося штучно з незвичайно великим трудом створити тиск тільки на сто тисяч атмосфер. Так сильно стиснені залізо, нікель і в дуже малій кількості інші важкі метали всередині Землі навіть у дуже високій температурі,

яка доходить до 10 000°C, зостаються в твердому виді, а не в рідкому.

З наведених фактів наукового досліджування бачимо, що Бог заклав дуже щільну, тверду і важку основу для Землі, щоб вона не захиталася легко на своїй дорозі довкола Сонця. Тільки Бог є сильний захитати не лише Землею, але й небом: "Глядіть, не відвертайтеся від того, хто промовляє. Бо як не повтікали вони, що зреклися того, хто звіщав на землі, то тим більше ми, якщо зрікаємося Того, Хто з неба звіщає, що голос Його захитав тоді землю, а тепер обіцяв та каже: "Ще раз захитаю не тільки землю, але й небом". А "ще раз" визначає заміну захитаного, як створеного, щоб zostалися ті, хто непохитний" (Євр. 12: 25-27).

Гравітаційне притягання на поверхні Землі є залежне від загальної її маси та квадрату відстані від її середини. На поверхні Землі воно створює прискорення сили тяжіння величиною 9,807 метра на секунду. Отже, падіння важкої металевої кулі, киненої з висоти, буде дорівнювати добутковій 4,903 метра та квадратів часу в секундах. Так, наприклад, у першій секунді вона впаде вниз на 4,90 метра, в другій секунді вона знайдеться вже 19,61 метра від місця її скинення, при кінці третьої секунди — 44,13 метра, в четвертій — 78,46 м., у п'ятій — 122,25 м. і т. д.

Гравітаційне притягання кожного предмету на Землі є дуже велике. Тільки добре вправлений спортсмен своїми власними силами може стрибнути через перешкоду висотою свого власного росту. Людина неспроможна стрибнути своїми силами над хмари, щоб відлетіти від Землі. Земне тяжіння приковує кожну людину й кожне творіння міцно до Землі. Людина не може піднятися високо без спеціального приладдя і великої

кількості енергії. Найдалше вона може таким дорогим способом піднятися у міжзор'яні простори, а де ще до самого неба! Слово Боже каже: "Хто зійде на гору Господню, і хто буде стояти на місці святому Його? — У кого чисті руки та щирее серце, і хто не нахилив на марноту своєї душі, і хто не присягав на обману..." (Псал. 24:3-4).

Щоб зрозуміти важливість володіння на Землі "уставу небес", погляньте на доброї величини глобус, на якому зображені океани й континенти, озера та ріки, гори й долини. Чи не є воно незвичайно дивним, що води всіх океанів з усіх сторін земної кулі тяжіють до середини Землі? Кожний літр води тяжіє силою одного кілограма. Як воно чудово, що всі води океанів і відкритих морів мають той самий рівень, тобто ту саму відстань від середини Землі. Чи не нагадує воно вам важливу правду в Біблії: "На поверхні води Він зазначив межу" (Йов 26:10). Як Він це зробив? Безперечно, що ту межу Бог встановив Своїм законом тяжіння. "І хто море воротами загородив, як воно виступало, немовби з утроби виходило, коли хмари поклав Я за одіж йому, а імлу — за його пелюшки, і призначив йому Я границю Свою та поставив засува й ворота, і сказав: "Аж досі ти дійдеш, не далі, і тут ось межа твоїх хвиль гордовитих!?" (Йов 38:8-11).

Щільність прилягання вод до Землі наслідком великої сили тяжіння висловлена таким біблійним прообразом: "Бо земля буде повна пізнання Господнього так, як море вода покриває!" (Іс. 11:9). Справді, вода так щільно прилягає до Землі, що наслідком великого тиску на великих її морських глибинах людина не може туди дістатися навіть в спеціальних приладах. Господь питає чоловіка про це такими словами: "Чи сходив

ти коли аж до морських джерел, і чи ти переходжувався дном безодні?” (Йов 38:16). Коли думаємо про море та про його границі, то знаходимо ще одне дивне явище, про яке також згадує Слово Боже: “Всі потоки до моря плывуть, але море — воно не наповнюється: до місця, звідки плывуть ті потоки, вони повертаються, щоб знову плисти!” (Екл. 1:7). Тут мова про кругообіг води: з моря на сушу, а з суші в море. Як чудово Бог все Своєю премудрістю створив!

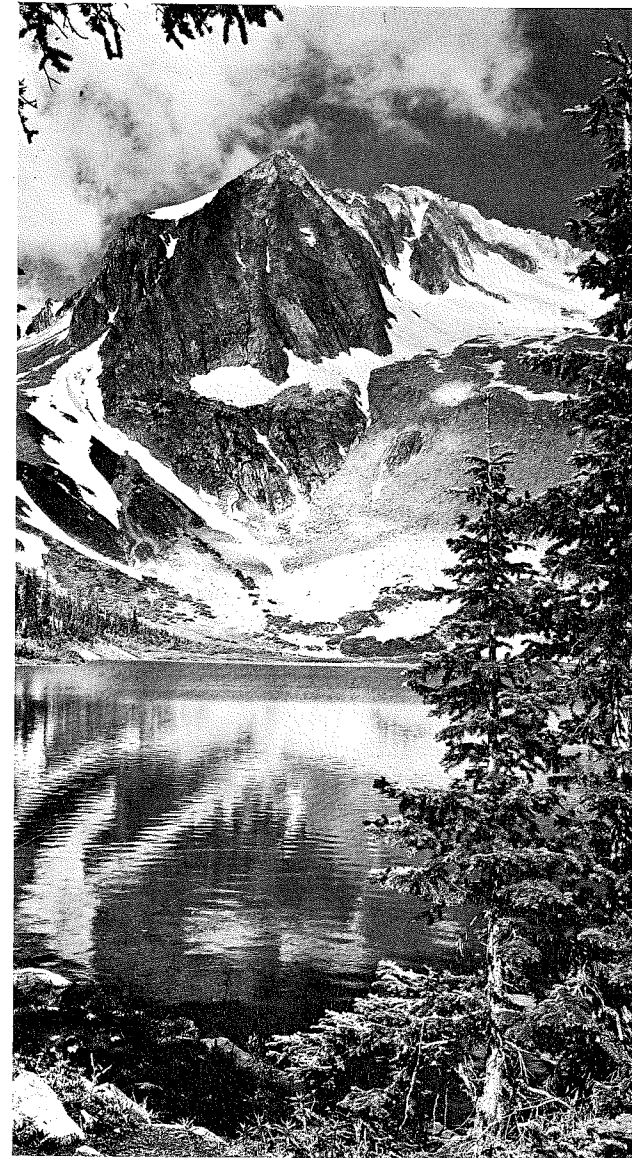
Дивлячись на глобус, напевно завважите також той факт, що люди на поверхні Землі в різні сторони ходять своїми головами відносно себе самих. Для вас, як спостерігаєте глобус, одні люди, так би мовити, ходять вверх головою, а інші в різні боки, а ще інші вниз головою. Але для всіх них небо є вгорі, а Земля внизу. І ви, коли полетіли б на другу сторону світу, не завважите того, що перед тим ви були обернені головою в протилежну сторону, але відчуваєте під ногами землю, а над собою запічуєте небо. Що дає вам таку певність і почуття? Безперечно, — це сила тяжіння. Яке це все дивне й чудове! А як мудро воно створене і як докладно складене! Тільки запеклий безбожник, який є таким лише тому, що полюбив гріхове життя і не хоче примиритися з Богом через Його Сина — Ісуса Христа, буде заперечувати не тільки премудрість Божого творива, але й саме Його існування. Подумайте, як дивно Бог створив Землю й усе, що на ній, та які людьми ще незбагненні властивості природи й закони Свої Бог вложив у Всесвіті й на Землі, що не лише тверда матерія континентів, і не тільки рідка вода океанів, морів, озер і рік, але й газоподібна атмосфера великою оболонкою тримається Землі так, що тиск її ваги на кожний квадратний сантиметр землі, морів і на-

ших тіл є у величині одного кілограма. Без цього тиску повітря на наше тіло ми загинули б в одну хвилину, а він зумовлений законом тяжіння, — законом, що Його Бог встановив на нашій Землі.

Чи думали ви, що ми не лише потребуємо повітря для життя, але що воно є в такій чудовій пропорції суміші, що ми нараз не згоряємо (коли б повітря було тільки з кисню), ані не маємо його замало (коли б у повітрі був тільки азот), — але ця оболонка повітря зберігає нас від смертоносних променів Сонця і зір, а до того ще й від смертних ударів малих і великих метеорів, які безперервно бомбардують верхню частину нашої атмосфери, згоряють у ній, не доходячи до земної поверхні, а розпорошені їхні рештки легко впадуть на Землю, щоб не пошкодити ні рослинам, ні тваринам, ані людям. І це все завдяки тій дивній незрозумілій властивості матерії, яку Бог вложив у неї при її створенні, властивість обопільного притягання — гравітацію.

Господь створив усе Своєю силою і нею Він усе встановив, як про це нам чудово засвідчує Слово Боже: “Своєю силою землю вчинив, Своєю премудрістю міцно поставив вселенну, і небо напнув Своїм розумом” (Єрем. 10:12). Тому, коли дивимося на цей чудовий світ і коли стараємося збагнути дивну його доцільність, то приходимо знову і знову до того важливого висновку, що ніщо не могло статися само з себе, “бо Він все вформував” (Єрем. 10:16). Господь каже так: “Я вчинив землю й людину, і скотину, що на поверхні землі, Своєю силою великою та витягненим раменом Своїм, і дав її тому, хто сподобався в очах Моїх” (Єрем. 27:5).

Ми віримо в Бога, об’явленого нам у Біблії, для Якого нема нічого неможливого: “О Господи, Боже! Ти небо та зем-

Гори, покриті снігом.

лю створив Своєю потужною силою та Своїм витягненим раменом, — нічого для Тебе нема неможливого!” (Єрем. 32: 17). Через пророка Бог також питає зрадливих і невірних людей на цій землі: “Ось Я — Господь, Бог кожного тіла: Чи для Мене є щось неможливе?” (Єрем. 32:27). Тому Бог у Слові Своїм Святим так певно і незаперечно засвідчує про це, що Він є Творцем усього, бо ніщо не могло статися само з себе в такій чудовій доцільності, красі й гармонії. “Говорить Господь, що небо напнув та землю заклав, і вформував дух людини в нутрі її” (Зах. 12:1).

Сила тяжіння спричинює на Землі також численні рухи матерії. Ось вода плыве ріками з високих і далеких гір вниз силою тяжіння. Вона несе з собою розчинені мінерали, котить каміння, несе дрібні частинки піску й глини з гір у море. В морі холодна вода, тому що вона є важча від теплої, опадає на дно, а на поверхні нагріта сонячним промінням вода випаровується у повітря. Водна пара, тепліша від повітря, підноситься вгору і на певній висоті конденсується в дрібні несенські легкі краплинки й творить хмари, які вітер несе на континенти, щоб знову при більшому охолодженні вона могла впасти на Землю у виді снігу або дощу. Ані дощ, ані сніг не падають угору, але вниз на Землю за силою гравітаційного притягання Землі. Отже бачимо, який це чудовий закон Господь установив у Всесвіті й на Землі, який є рушійною силою для більшості явищ в природі на Землі. “Господній Закон досконалий, — він зміцнює душу” (Псал. 19: 7). Цю важливу правду розуміли давні люди й псалмист, роздумуючи про досконалість Божого Закону як духовного, так і фізичного, зміцнювалися душею.

Але сила тяжіння діє ще в інші способи на Землі та на небі. Земля обертаєть-

ся довкола своєї осі і створює відцентрову силу, яка діє на кожну річ, найбільше ж на екваторі, а зменшується вона в напрямках полюсів. Коли б не діяла проти неї доцентрова сила тяжіння, то частинки Землі розлетілися б на всі сторони вже давно-давно. Але сила тяжіння на екваторі своїм притяганням переважує відцентрову силу на 291,4 рази, так що жодна частинка Землі навіть на екваторі не може від неї відірватися. Наслідком денного обертання Землі довкола своєї осі швидкість її поверхні на екваторі дорівнює 463,4 метра на секунду, але володіння “уставу небес” на Землі не дозволяє на те, щоб одна частинка, навіть частинка повітря, відлетіла від Землі в міжзор’яні простори.

Сила “уставу небес” має неабиякий вплив на Землю по відношенню Місяця і Сонця. Хоч як вони далеко від Землі, а проте вони дуже сильно впливають на її поверхню і на тверду її кору, які дещо подаються за кожним її обертом, і в особливій мірі вони впливають на води океанів, наслідком дії яких вода значно підіймається або опадає від свого нормального рівня. Приплив і відплив моря створюється наслідком гравітаційної дії Місяця і Сонця на Землю. У деяких місцях на Землі цей рух води нищить береги моря. Набагато менше піднімання й опускання континентів допомагає до творення великих тріщин у скельних масивах, які є причиною землетрусів та інших геологічних явищ. Гравітаційна дія Сонця й Місяця впливає на настрій і почування людей і тварин.

Відомо також, що Місяць обертається довкола Землі раз на 27,45 дня. Відцентрова сила Місяця є надзвичайно велика й він відлетів би від Землі відразу, коли б не було сили притягання між ними. Ця сила дорівнює $1,982 \times 10^{20}$ ньютонів (або силі 20,2 трильйона тонн). Наведе-

не число вказує на те, яким сильним ланцюгом або ланкою потрібно б сполучити Землю з Місяцем, щоб тримати їх разом, коли б не було сили тяжіння. Встановивши Своїм словом Закон тяжіння, або “устав небес”, Бог тримає силою Свого слова не лише Місяця й Землю разом, але й увесь Всесвіт утримується тією самою силою Його незмінного слова. Подумаймо тільки, що було б, коли б сила тяжіння була змінна й одного дня була велика, а іншого мала. Від сили тяжіння залежить і відстань Місяця до Землі і також наша вага й вага усього на Землі, бо справді наша вага — це сила притягання нас до осередка Землі. Отже, і ми, і Місяць є дуже сильно прикріплені до Землі “небесним уставом”.

Але ще важливішим для нас є саме те, що Земля і Місяць мусять триматися Сонця, щоб не відлетіти від нього наслідком відцентрової сили свого обертання довкола нього. Без Сонця ми не могли б існувати на Землі, воно так багато енергії постачає для нас, що без нього і ми, і води в морях, озерах і ріках, і навіть вся атмосфера замерзли б за дуже короткий час. Але Земля з Місяцем є також дуже сильно прикріплені до Сонця “небесним уставом”, щоб не відлетіти від нього в міжзор’яні простори. За брахунком закону всесвітнього тяжіння система Землі й Місяця тримаються до Сонця силою $3,54 \times 10^{22}$ ньютонів

(або силою, яка дорівнює 3,61 квадральйонів тонн). Таку велику силу важко собі навіть уявити, бо її не можна порівняти до жодної сили на Землі.

Справді, між силою тяжіння і силою відцентровою є встановлений дуже докладний і делікатний баланс. Властивістю матерії, наслідком закону тяжіння, є падати до її осередку тяжіння. Осередком тяжіння Сонячної системи є наймасивніше в ній небесне тіло — Сонце. І коли б планети не були в постійному русі довкола цього осередку, всі вони попадали б до нього. Зо своєї відстані до Сонця Земля без орбітного руху впадала б на Сонце за чверть року, але рух Землі по її орбіті із швидкістю 29,76 км на сек не дозволяє їй впасти на Сонце, а тільки обертатися довкола нього раз на рік. Дорога Землі довкола Сонця в одному році є приблизно 940 мільйонів кілометрів; цю дорогу ми з Землею пролітаємо кожного року, але разом з Сонцем ми подорожуємо набагато швидше й даліше протягом року довкола осередку тяжіння нашої Галактики.

Як просто, дивно і чудово Бог усе встановив у Всесвіті Своїм всемогутнім словом! Як сильно Він тримає законом “уставу небес” усе на небі і на Землі! Який премудрий і великий є наш Творець у всіх Своїх ділах! Слава, і хвала, і поклон Йому від нас за все!

(Далі буде)

Наше здоров'я

ЧАШКА КАВИ

Кава вважалася здавна не тільки приємним, а й цілющим напоєм, „еліксиром життя”. Та

виникали й сумніви: чи не шкодить вона організмові?

У XVIII столітті (повідус ле-

генда) якийсь король вирішив розвіяти ці сумніви з допомогою експерименту. Двом братам-близнюкам, засудженим за тяжкий злочин до страти, було замінено смертний вирок довічним ув'язненням. Король наказав, щоб під наглядом лікарів один брат щодня випивав по три чашки кави, а другий — чаю. Однак не дочекався допитливий володар кінця свого експерименту, — загинув у бою. Та й лікарям не вдалося зробити висновків, бо вони померли раніше від піддослідних. Той з братів, що пив чай, прожив 83 роки, а другий ще більше.

Сучасні медики теж вивчають дію кави на організм. Зокрема англійські дослідники встановили: загроза серцевого приступу удвічі більша для тих людей, хто випиває по п'ять чашок кави за день, ніж для тих, хто не п'є її зовсім. У Канаді, ЗСА й Новій Зеландії були проведені тривалі дослідження, які дали підставу вважати кофеїн у великих кількостях небезпечнішим від нікотину. Деякі американські та японські вчені пропонують зовсім відмовитися од вживання кави.

То де ж правда — у стародавній легенді чи у твердженнях дослідників? Найновішими методами хімічного аналізу встановлено, що в зернах кави міститься понад 200 різних складних речовин, зокрема алкалоїди, білки, мінеральні солі, клітковина, органічні кислоти, цукор, дубильні речовини тощо. Кофеїн у невеликих дозах активізує діяльність центральної нервової системи, по-

кращує обмін речовин в організмі, підвищує кров'яний тиск. Тому хворим на гіпотонію можна порадити маленьку чашку міцної кави вранці чи в обід. Дубильні речовини, які надають напоєві терпкості, зміцнюють слизову оболонку шлунково-кишкового тракту, гіркий смак спричиняє підвищене виділення шлункового соку.

Як лікувальний засіб каву почали використовувати давно. Сирі подрібнені зерна (по 15-30 грамів на день) вживали для лікування пропасниці. Настій з сирі кави давали хворим на коклюш, артрит, нервові розлади, які супроводжуються головними болями.

Дехто вважає, що натуральна кава корисна завжди і всім. Насправді ж це не так. Дітям, наприклад, взагалі не слід давати каву, навіть з молоком або вершками.

При гіпертонії не рекомендується пити міцну каву, — адже вона підвищує кров'яний тиск. При деяких серцево-судинних захворюваннях, коли ритм серця прискорений, навіть невелика кількість цього напою шкодить, бо ще більше підсилює серцебиття. Алергія від кави буває у тих, хто хворіє на ревматизм та енцефаліт (порушена діяльність підкоркових вегетативних центрів головного мозку). Та й здоровим загалом людям не варто пити каву увечері: це може порушити сон, а на завтра — знизити працездатність.

І все ж з певністю можна сказати, що для більшості людей

цей ароматний і приємний на смак напій дуже корисний. Тільки треба дотримуватися правильної пропорції (повна чайна ложка меленої кави на маленьку ча-

шечку окропу) і не захоплюватися кількістю. Однієї маленької чашки кави досить, щоб почувати себе протягом цілого дня бадьорим та свіжим.

Г. С.

3 блокнота туриста

КАРЛИКОВІ ДЕРЖАВИ ЄВРОПИ

Андорра, Ліхтенштейн, Монако, Сан-Маріно і Ватикан — найменші держави світу. Найбільша серед них — Андорра, її загальна площа 465 квадратних кілометрів; населення (понад 20 000 чоловік) розмовляє трьома мовами — каталонською, французькою та іспанською. Столиця — Андорра-да-В'єха. Розташована держава на південному заході Європи (Східні Піренеї), в долині ріки Валіра (басейн Ебро), що між Францією та Іспанією. Республіка Андорра перебуває під протекторатом Франції та єпископа Сеоде-Урхеля (Іспанія).

Орган управління Андорри — подвійний сюзеренітет — був визначений угодою, датованою 1278 роком („Акт пареаж”). Вона не втратила своєї сили і до сьогодні.

25 серпня 1973 року у французькому місті Каоре відбулася зустріч двох керівників цієї держави — колишнього президента Франції Ж. Помпіду та єпископа Сео-де-Урхеля-Хуана-Марті Ала-

ніса. Така зустріч в історії цієї держави відбулася ще у 1278 році, під час укладання угоди про спільне управління Андоррою. Головним законодавчим актом Андорри є „Проект реформи, прийнятий у Долинах Андорри 31 травня 1866 року”. Законодавчий орган країни — Генеральна Рада, що складається з 24 членів. Обираються вони на чотири роки, причому половина складу Генеральної Ради що два роки оновлюється.

Виконавчу владу здійснює перший синдик (зараз це Хулія Рейч) та його заступник (другий синдик) Марк Віла Ріба. Андорра не має власної грошової одиниці, в обігу тут французький франк та іспанська песета. Держава платить символічну данину Франції — 960 франків — та 460 песет єпископу Іспанії. Власних органів преси в Андорри немає. Населення країни займається переважно вівчарством, вирощує зерно, тютюн, обробляє виноградники.

БУТИ ТАКТОВНИМ

Якщо вивчити навіть не один підручник хорошого тону та інструкції про те, як поводитися, це не означає, що станеш вихованим. Виховання — справа поважна, копітка, тривала. Дуже важливо в цій справі навчити людину поводитися в суспільстві.

Адже боляче було б за нашу людину, яка, прийшовши в гості, поклала б ноги на стіл. Що б про неї подумали інші?

Це, звичайно, приклад грубий і нетиповий. Але ж подібне, на жаль, ще зустрічається. І коли ми стикаємося з невихованістю у суспільстві, прикро стає і за тих, хто вдається до безтактовності і грубощів, і за тих, хто зазнав цього.

Правила людського співжиття, які на перший погляд можуть видатися маловажними і які повинні внаслідок самовиховання й самодисципліни стати звичкою, і становлять ті норми поведінки, без якої не можна уявити людину в наші дні.

Зрозуміло, найлегше давати поради й рецепти. Але навіть найбільш слушні з них дадуть свій наслідок лише за тих обставин, коли вони будуть глибоко засвоєні і міцно увійдуть у свідомість.

Починати можна з малого. Загальні правила поведінки, зовнішньої культури обов'язкові для кожної вихованої людини, засвоїти їх не так уже й важко. І тоді вони можуть привести до бездоганних манер.

Звичайно, людей вихованих, тих, що бажають і вміють поводитися в суспільстві культурно, значно більше, ніж свідомих і не-свідомих грубіянів. Однак етикет — це ще не пройдений етап у виховній роботі. Тому що, розмірковуючи практично, майже кожен хоче знати, як треба поводитися. Але не кожному вдається заповнити прогалини в своїх знаннях.

У одних просто часу не вистачає. Інші гадають, що вже хто-хто, а вони зуміють себе показати в товаристві. А треті розмірковують, що, мовляв, з дипломатами іноземних держав їм сидіти навряд чи доведеться.

— Головне — бути тактовним, а все інше знайдеється, — сказав один з противників „хороших манер”.

Безсумнівно, такт — одна з основних якостей кожної культурної людини. Але щоб бути тактовним завжди і всюди, необхідне знання основ культури поведінки, головних правил щоденного етикету.

Репутацію людини нетактовної заслужити легко. Варто вам, наприклад, похвалитися чимось перед своїм співбесідником або натякнути, що ви займаєте більш високе становище на службовій драбині, ніж він. Або в сім'ї, де нещодавно відбулася трагічна подія, розпочати розмову про цю біду, роз'ятрити стару рану. Або нагадати літній жінці про її вік. Або... Словом, таких прикладів

можна навести чимало. Не порушуючи, як може видатися на перший погляд, ніяких норм пристойності, ви зможете зробити скільки завгодно промахів і здобути репутацію неввічливої людини, якщо ви будете поводитися нетактовно.

Інколи говорять: „У нього природжений такт”. Це означає, що виховання, яке отримала людина, середовище, де вона зростала, виробили у неї почуття міри в поведінці серед людей. Але в більшості випадків нетактовність — не стільки ознака невихованості, скільки небажання контролювати себе.

Нетактовно говорити в громадському місці про те, що стосується суто особистих справ, як ваших власних, так і ваших друзів. Нетактовно читати чужі листи або підслуховувати чужі розмови. Підглядаючи у вікна чужих квартир, навіть коли на цих вікнах немає занавісок, навіть коли за цими вікнами живуть ваші друзі. Непристойно і нетактовно нав'язувати свої смаки будь-кому.

Якщо особисто вам подобається якась річ, ну, припустімо, лампа з яскравим абажуром, то не треба гудити всі інші. Адже кохмусь може сподобатися щось інше! Поважати чужі смаки — один із законів такту.

Трапляється, що доводиться спілкуватися (в гостях, або в якомусь іншому прилюдному

місці) з людиною, яка вам неприємна. Якби ви були сам на сам, могли б їй сказати свою думку. Але навколо вас люди, і їм не можна псувати настрої тільки тому, що ви маєте до когось антипатію. Тактовна людина зможе в цьому випадку запобігти зіткненню. Спокій, вміння володіти собою теж одне з основних правил тактовної людини.

Етика, такт є необхідною нормою для вихованої людини.

Інколи вважають неетичним вчинком порушення правил пристойності. Наприклад, ви в дверях ресторану випередили жінку, не запропонували їй пройти вперед, а виходячи з автобуса, навпаки, уступили їй дорогу, тобто замість того, щоб подати руку, допомогти зійти зі східців, змусили її саму плигати на асфальт. Це негарно, але все ж етика тут ні до чого.

А ось, наприклад, нашіптування — неетичний вчинок. Або використання в своїх (хай навіть благородних) інтересах чужої таємниці. Або непрошене втручання в чужі справи.

Етика об'єднує в собі і поняття такту, і те, що прийнято називати порядністю. Без етики не може бути ні ввічливості, ні хороших манер. Позбавлені етичної основи, вони перетворюються у свою протилежність: допомагають приховувати нечесні наміри і непристойні вчинки.

М. Ходаков

ЗВІДУСІЛЬ

• Населення земної кулі досягло тепер 4,4 мільярда чоловік. Кожен четвертий мешканець нашої планети — китаєць. Від 1950 року населення мало розвинених країн зросло на 92 відсотки, тоді як населення більш розвинених країн тільки на 35 відсотків.

• Рівень води в Атлантичному і Тихому океанах однаковий лише в лютому. Решту місяців у Тихому океані він вищий, ніж в Атлантичному.

• Центр досліду таборів, в'язниць та психов'язниць у СРСР оприлюднив у серпні 1978 року свої дані, за якими тепер у СРСР нараховується не менше 2-2,5 тисячі постійних карних таборів, близько 500 в'язниць (слідчих, закритих і пересильних), де знаходяться приблизно 5 мільйонів в'язнів. Центр випустив кольоровий документальний фільм "Країна ув'язнених" та готує альбом з 200 фотографіями місць ув'язнення і заслання.

• Агенти КДБ застосовують тепер новий спосіб таємного нічного влявання до квартир. До помешкання вприскують хімічні речовини, що присипляють там людей, а тоді вільно проникають всередину і роблять обшук та забирають потрібні їм матеріали.

• ЗСА знаходяться на 12 місці в світі по вживанню алкогольних напоїв. Французи вживають алкоголь в 2 рази більше, а радянські громадяни в 1,5 рази більше на душу населення, ніж у ЗСА.

• Австрійські вчені винайшли клей, за допомогою якого можна склеювати операційні рани серця, нирок тощо. Після заживання ран він повністю засвоюється організмом. Виготовляється новий препарат із тканин тіла, тому аніскільки не шкідливий для людини.

• Паперові фабрики Куби почали випускати папір з цукрової тростини. Він має солодкуватий присмак. Листи, написані на ньому, як запевняють винахідники, можна з неабияким задоволенням з'їдати.

• Найстаріший житель Кенії Міконді Кочале помер у віці 150 років. За своє життя він жодного разу не скаржився на здоров'я, не знав, що таке ліки.

• Мурашиний лев не затруднює себе пошуками здобичі: він вигрібає ямку і, лігши на її дно, чекає, поки туди скотиться якась комаха.

• Установлено, що 500 мільйонів людей живуть впроголодь, і близько 12 000 вмирають щоденно від недоїдання.

• У лісах Бразилії і на островах Індійського океану ростуть гриби, що світаються.

• Найшвидша з риб — риба-меч. Вона зустрічається в теплих та помірних областях усіх океанів. За три секунди риба-меч пропливає 90 метрів, що відповідає приблизно швидкості 100 км на годину.

• Життя алкоголіка в середньому на 12 років коротше, ніж у неалкоголіка.

ВІД ВАШОГО РЕДАКТОРА

Цим числом нашого журналу Господь допоміг нам закінчити ще один рік нашої спільної праці.

Справді, загальні обставини з кожним роком швидко ускладнюються, і не менше ускладнюються вони в журналістичній праці.

Проте листи, що надходять від наших шановних читачів, підбадьорюють і підтримують нас. Усі ми відчуваємо, що так довго, як ще можна говорити Правду, як ще можна заохочувати жити Правдою, ми повинні, не складаючи рук, виконувати наше служіння.

Не так уже в нас багато подібної здорової літератури, тоді як від отруюючої життя і душу нема відбою.

Розуміючи це, подбаймо ж, аби своєчасно надіслати передплату на 1979 рік та здобути ще нових читачів, аби наш журнал і далі приносив до нашої хати благословення Господнє.

Передплату посилайте на адресу скарбника А. Коцепули:

"Faith and Science"

P.O. Box 1563

Des Plaines, Ill., 60018, U.S.A.

ЗМІНА АДРЕСИ

Експедитор нашого журналу звертається до всіх читачів з проханням, аби при кожній зміні адреси повідомляли своєчасно нову адресу.

Це допоможе уникнути того, що журнал не затратиться в дорозі, а також збереже зайві подвійні кошти поштової оплати.

Адреса експедитора:

Mr. Anatoli Berkuta,

609 Marshall Road,

Brookhaven, Pa. 19015, U.S.A.

ДУМКИ

Хто не ділиться своїми знаннями, подібний до світла в бочці.

Є два способи поширювати світло: бути свічкою, що горить, або люстрою, що відбиває світло.

Є скарб, якого не можна купити ні за які гроші: це — згальний час.